БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 11 (13327)
1971 оной январиин 14, четверг

Сэн 2 мүнгэн

КОММУНИСТ— МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭГШЭ

ЭНЭ ЖЭЛ гараhаар хахад hара болошобо. Шэнэ, юhэдэхи табан жэлэй түрүүшынь үдэрнүүд алхаса үргэнтэйгөөр урагшаа дабшана. хэ зуурань түрэл Коммунис партиимнай ээлжээтэ XXIV съездын үдэр улам дүтэлнэ. Республикымнай ажалшад үнгэрhэн табан дүнгүүдые согсолхотоёо хамта, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлно, КПСС-эй XXIV съездын хүндэшэнэ социалис уялгануудые абаад, зориг түгэлдэрөөр угтамжын эдхэл хэжэ байна. Юрэдөө, мүнөө угаа шударгы солбон, ажалай лаар бурьялжа байhан саг ябажа байнал даа.

үрэл Буряад нютагаймнай хотыншье, хүдөөгэйшье ажалша зоной хон дурдаха юумэниинь яhала олон. Наймадахи табан жэлэй түсэб татайгаар бэелүүлэгдээ, шэнэ табан жэлдэ үрэ дүн ехэтэйгээр хүэрга боломжоор барагдашагүй байhандаа баясана. Иимэ найдамтай үнгүүд үргэн ниитын дунда эршэ хүсэтэйгөөр дэлгэрэн хүгжэжэ байциалис мүрысөөнэй долгин соо мүндэлдэг, улад зоной ажалай эдэбөбжэлтэhээ уг унгитай байhаниинь мэдээжэ ааб даа.

гөөр энэ социалис мүрысөөе партийна организацинууд эмхидхэнха, тэрэнэй манлайда коммунистнууд жэшээ харуулан ажаллаха тэй, гол шухала уялгатай. Имагтал коммунистнууд өөhэдынгөө ульэшээтэ ажал хэрэгэй үндэhөөр нүхэдөө энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэйабаадуулха, хажуудахи ханичуудаа гээгдүүлхэгүй гэжэ бүхы оролёо гаргаха эрилтэтэй ха юм. Мүрысөөнэй далайса, аша үрэнь яагаадаа партийна организациин хүтэлбэриин шадабариhаа, коммунист эй нүлөөлхы үүргэhээ дулдыдадаг гээшэ. Социалис мүрысөөндэ хашадай түрүү зэргэдэ ябахаhаа гадна, коммунист хүн өөрөө тэрэмхидхэгшэ, толгойлогшо байха ёhотой юм гэhэн баhа нэгэ гол уялбшуу.

нэ уялгаа нэрэ солотойгоор дүүргэжэ ябадаг коммунист үйлэдбэалишье hалбари дээрэ тооложо барагдашагүй олон. Тэдэнэй нэгэн энд э халта тогтоё. Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой Улааха hү hаалиин фермын коллективые урданай коммунист Д-Д. Ж. ев үнихэнэй ударидажа байдаг. Малшадайнгаа хүдэлмэриие эмхидбүүлхадаа, социалис мүрысөөндэ онсо түшэглэжэ, тэрэнэй али олон коммунист хүтэлбэрилэгшын зүбөөр хэрэглэжэ шададаг байhыень н байдал бодотоор гэршэлжэ үгэнэ.

ус фермын ажалша бэрхэ коллектив үнгэрhэн табан жэлэй туршада аха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө hараhаа дээшэ сагаар уридшалан ээ, даабариhаа үлүүлэн 75 тугал түлжүүлээ, абаhан түлэй шэгнэмээхэ хараагаа 130 процентдэ хүргөө. Гадна тэндэхи hаалишааhан hүнэй өөрынь үнэ сэн түсэбөөр хараалагдаhанhaa холо хямда . Урзанда ба нёдондо аяар дүрбэн түхэригеер үнэгүй болгожо шашуу. Хэрбээ 1969 ондо хоёр мянганай богоhые нэгэл hаалишанай hан байгаа hаань, харин нёдондо найман хүн хоёр мянган килоhаа дээрэ hү hаажа, бүхэли фермээрээ энэ шатада эгсэ дүтэлжэ . Зүгөөр аймагай совхозуудай үнеэн бүриhөө hааhан hүнэй дунда н хэмжээн аяар 400—500 килограммаар бага байна бшуу. Харин а Аралай фермын байдал бусадайхиhaa үлүү юумэниинь огто үгы. ад hаалишадай шэн габьяата ажалаар лэ туйлагдаhан үрэ дүн. малшадайнгаа дунда социалис мүрысөө коллективэй ударидагшын мараар эмхидхэжэ шададаг байhаниинь тобойсо харагдана бшуу. эл hайн үрэ дүн туйлаха байгаабди, хэрбээ совхозоймнай дирекциин арткомой малай байра тушаа, оньhожоруулга тушаа анхаралаа табиhаань. Хэдэн жэлэй туршада хооhон найдуулгаар эрилтыемнай хана» гэжэ нүхэр Жимбеев аймагай партийна конференци дээрэ мээ лэн. Гэхэ зуура КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн лис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоhон эндэхи малшад hү hаагүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай даабари мартын 8-да дүүргэ, съезд болотор үнеэн бүриhөө тугал абахабди гэhэн уялга батаай.

оциалис мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы удха шанар угаа ехэ. Имагтал сөөн ажалшадай эдэбхи үүсхэл далижуулдаг, ажалдаа коммунис хандалгын гүн бодол мүндэлүүлдэг, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэхэ хүсэлэн, хараалагдаhанhaa бүри дээгүүр үрэ дүн туйлаха нго түрүүлдэг. Илангаяа мүнөө үедэ—КПСС-эй XXIV съездые угтаhан үедэ олониитын эрмэлзэлэй улам хүгжэжэ байhые бидэ хабди. Энэ эрмэлзэлыень дэмжэхэ,хүсэлдэнь хүргэхэ, улам саашадань ээшэ партийна организацинуудай үдэр бүриингөө анхарая добаха, бодотоор бэелүүлхэ шиидхэхы удхатай гол хэрэгынь болоно. эр энэ хэрэгэй амжалта имагтал коммунист бүхэнэй өөрынь оруулзүбитаhaa, тэрэнэй түрүү ябаха үүргэеэ эрхимээр дүүргэлгэhээ дахаа байна.

Социалис уялга абалгые зүбөөр эмхидхэхын, мүрысөөнэй ябасые үрр харуулхын, хүн бүхэндэ ойлгуулхын тула партийна организаци али бүхы аргануудые хэрэглэхэ зэргэтэй. Социалис мүрысөөнэй харуулhан бюллетень ходо гаргажа байха, самбар, плакат, стенд харуулха, агитаторай, политинформаторай хэдэг хөөрөө гү, али хэл нютагай радиогоор дамжуулха гээшэ социалис мүрысөөнэй ябаүдэр бүри харуулжа байха гол зүйлнүүд мүн. Гэбэшье иимэ арга зарим тээгүүр ёhотоор хэрэглэгдэнэгүй. Мүрысөөнэй hанаhанда хүөр эмхидхэгдэдэггүй, тэрэнэй ябаса тушаа мэдээсэлэй муугаар хэг байhан тухай республикын суута хонишон, партиин XXIII съез делегат Н. Л. Тогмитова тээсгэн манай «Буряад үнэн» газетэдэ тоhон бэшэг дотороо онсо тэмдэглээ hэн. Мүрысөөн тушаа, тэрэнэй хэл тушаа коммунистын hанаа сэдьхэлээ хүдэлгэhэниинь буруу . Социалис мүрысөө бултанай хэрэг болгохын түлөө, тэрэнэй аша ехэ байхын түлөө тэмсэхые уряалhан, оролдолгоёо гаргаhан жэшээ бшуу. Гэбэшье коммунистын хэhэн шүүмжэлхы ажаглалтаар хэмжээнэй абтаhан тушаа КПСС-эй Хориин райкомой, Үдын совхопаркомой мэдээсээгүй байhыень халагламаар.

Түрэл партиимнай ээлжээтэ съездын нээгдэхэ үдэр улам ойртожо на. Энэ түүхэтэ ехэ хуралдаанай хүндэлэлдэ коллектив бүхэнэй, хүн бүхэнэй абаhан уялгань ехэ. Тэрэ болотор хэхэ, бүтээхэ мэримнай тиимэ бага гэхээр бэшэ, дутуу дунданuudшье бии. Тии социалис мүрысөө улам эршэтэйгээр дэлгэрүүлжэ, урдаа табигда зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэй болоно. Энэ тэм партийна организацинууд толгойлхо, коммунистнууд тэрэнэй манда дабшаса түгэсөөр алхалха зорилготой. Ганса түрүү зэргэдэ ябаха , мүн эмхидхэлшэ байха ёhотой гэhэн үүргэеэ коммунистнуудай боөөр бэелүүлхэ байhандань батаар найданабди.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЕХЭ АШААНАЙ ТҮЛӨӨ

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин станцинуудай коллективүүд 1970 ондо эдэбхитэйгээр ажаллажа, ашаа шэрэхэ даабарияа үлүүлэн дүүргэhэн. Наушкын, Хужарай, Убукунай болон Посольскын станцинуудай коллективүүд вагоной эрьесэ түргэдхэхэ талаар ехэхэн юумэ хэhэн байна. Эдэнэр вагонуудай миин байха сагые 1969 онойхиhoo нэгэ часаар доошолуулаа.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив тиигэжэ бүхыдөө 15 мянган вагон сүлөөлжэ, ехэ ашаа шэрэhэн байна. Ганса Наушки станциин коллектив 5370 вагон болзорhоонь урид сүлөөлжэ, оронойнгоо ажахынуудта ехэ ашаа шэрэбэ. Түмэр замшад вагонуудай эрьесэ улам hайжаруулжа, үшөө ехэ ашаа шэрэхын тула шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрhөө улам габшагайгаар ажаллана.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

Түрэл партиингаа ээлжээтэ съездые ажалай амжалтатайгаар угтахын тула «Забайкаллес» комбинадай Хандагатайн леспромхозой модошод hаяшаг дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаба.

Тэрээн соонь байгша оной нэгэдэхи кварталай даабариhаа гадуур 10 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ, оньhон техникээ hайнаар ашаглажа, ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, жэлэй даабариhаа гадуур 15 мянган кубометр модо гүрэндөө тушаахабди гэжэ хэлэгдэнэ.

Шэнэ уялга абаhан Хандагатайн леспромхозой модошод социалис мүрысөөнэйнгөө эршые улам шангадхан, эдэбхи ехэтэйгээр ажаллажа эхилээ. Эдэнэр хэлэhэндээ хүрэхэл байха.

Н. ТЮРНЕВ.

КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ОТАРАНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХӨӨР

Үдэрэй тэн. Үбэлэй наран hүлэмхихэнөөр туяатана. Үе-үе болоод hалхин шуухираад абана.

Нимбу Цыбикжапович Цындуевай даадаг Зүүн-Бэеын отарада хүрэгдэбэ. Энэ нүхэрнай хуушанай хонишон, олон жэлдэ хурьгалха хонидые харууhалжа байна. Мүнөө дүршэл, шадабари ехэтэй, «1-дэхи классай хонишон» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй. Байгша ондо эдэнэр түрүүшынхеэ хурьгалха хонидтой.

Н. Ц. Цындуевтай хамта тэрэнэй басаган Зина, хонишон Цыбиханда Будаева гэгшэд ажаллана. Мүнөө энэ отарынхид хурьга абажа эхилээ. Хамта дээрээ 522 хурьга абажа түлжүүлхэ гэхэ гү, али зуун хонин бүриhөө 85-haa үсөөн бэшэ хурьга томо болгохо, хонин бүриhөө 3,4 килограмм hайн шанартай нооhо хайшалха гэhэн социалис уялга абанхай.

— Хэлэhэн үгэдөө хүрэхэл гэжэ оролдожо байнабди,—гээд Нимбу Цыбикжапович хөөрэжэ оробо. — Техник-үрэжүүлэгшээр манай басаган Зина хүдэлhэн юм. Хараад үзэхэдэмнай hубайрhан хонид үгыл шэнги.

Энэ жэл отарань үбhэ тэжээлээр дутамаггүй хангагданхай. тэрэшэлэн хонин бүридэ сүүдхын 300 грамм комбикорм үгтэнэ.

Январиин эхеэр отарадань түрүүшын хурьгад гаража эхилээ hэн. Хурьгад томо, эхэнүүдынь hүтэй. Долёохо дабhан, мел болон бүхы микрободосууд гэхэ мэтэ бэлдэгдэнхэй. Мүнөө хурьгадайнь тоо зуундаа шахаба.

— Түрэл партиингаа болохоёо байhан XXIV съездые ажалай амжалтаар угтахабди,—гэжэ Нимбу Цындуев найдамтайгаар мэдүүлбэ.

Вл. БАЕНДУЕВ.

Сэлэнгын аймагай
Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

ХОРИ-ГУШААР

Эдэ үдэрнүүдтэ Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхоздо хонид түлэг хурьгалжа, шэнэ түл абалгын эгээл шахардуу үе хүрэжэ ерэбэ. А. Дансарунов, Ж. Галсанов, Д. Бадмаев, Д. Лубсанов гэгшэдэй отаранууд тус тустаа 200—250 хурьгатай боложо, отарын хонидой хахад шахуу түрэбэ. Эдэ отарануудта зарим сүүдхэдэ 20—30 хурьган абтана.

ҮДЭР, ҺҮНИИЕ МЭДЭНГҮЙ...

НАРҺАТА (Телефоноор абтаба). Инсэнгын совхоздо эхэ хониной арбан отара байгуулагдаhан юм. Мүнөө тэндэмнай 600-гаад хурьгад абтаба.

Аймсоведэй депутат, хонишон Дашинима Аюшеев, ахалагша хонишон Ц. Д. Тарбаева, Э. Самбуев, Ч. Шагдаров гэгшэд тус бүридөө таби гаран хурьгатай болонхой, гарза хоролтогүйгөөр тэдэнээ тэнжээжэ байна.

Зуун эхэ хонинhoo 85 хурьга абаха гэhэн социалис уялгаяа дүүргэхын тула эндэхи хонишод түл абалга дээрэ үдэр hүниие мэдэнгүй ажаллажа эхилэнхэй.

Д-Ж. ДОРЖИЕВ.

Ярууна.

Захааминай аймагай «Победа» колхозой Бата-Очир Дугарович Гонгоровой хүдэлмэрилдэг отарын хонишод шэнэ жэлэй хурьга абалгада эртэнhээ эхилжэ, hайнаар бэлдэhэн юм. Үнгэрhэн зундаа тус отарын хонишодой хүсөөр 630 центнер үбhэн, 300 центнер зелёнко, мүн тинхэдэ модоной намаа набша ехээр бэлэдхэгдэhэн байгаа. Хонидойнь байра hайнаар заhабарилагдан дулаалагданхай. Энэ нүхэр ажахы соогоо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хододоо түрүүлжэ ябадаг. Үнгэрhэн жэлдэ харууhалдаг 100 толгой эхэ хонин бүриhөөнь 95 хурьга абажа, хониннhoo 3 килограмм шахуу нооhо хайшалhан байгаа.

Мүнөө нүхэр Гонгоровой отарада 490 гаран эхэ хонин харууhалагдана. Отарада түрүүшын хурьгад абтажа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Б-О. Д. Гонгоров. Тэрэнэй харууhалдаг отарын хонид.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. А. СИДОРИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ЮСТИЦИИН МИНИСТРЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **тогтоохонь:**
Нүхэр **Сидорин** Александр Алексеевичые Буряадай АССР-эй юстициин министрээр томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ,Соведүүдэй байшан.
1971 оной январиин 12.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХУРЬГАДАЙ АБТАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1971 ОНОЙ ЯНВАРИИН 10-най МЭДЭЭН

Аймагууд	Бүхыдөө абтаhаниинь	Гарзалhаниинь	Нёдондоной энэ үедэ абтаhаниинь
Баргажанай	—	—	—
Бэшүүрэй	4843	—	431
Зэдын	—	—	—
Яруунын	3168	3	1130
Загарайн	1305	—	2853
Захааминай	2367	1	5540
Хяагтын	5534	—	1367
Хэжэнгын	6850	9	2244
Мухар-Шэбэрэй	1150	—	1638
Сэлэнгын	2054	9	1371
Түнхэнэй	1983	—	1798
Ахын	2770	26	—
Улаан-Үдын	10.838	20	2792
Хориин	3169	—	475
Хурамхаанай	—	—	—
Республика бүхыдөө:	46031	68	21819

Эндэ толилогдоhон мэдээнhээ харахада, 1971 оной январиин түрүүшын 10 хоногто 46.031 хурьган абтаба. Энэмнай нёдондоной энэ үеынхиhөө 24 мянга гаранаар олон болоно. Хяагтын, Яруунын, Хэжэнгын, Улаан-Үдын аймагуудта түл олоор абтажа байна. Энэ үедэ 195 эхир хурьгад гараа.

Түл абалгын түрүүшын дүнгүүд юу харуулааб гэхэдэ, урдынхидаал адли хонидой хурьга хаяха, үхэнги хурьга гаргаха ушарнууд олон. Энээхэн үедэ аяар 343 хонин хурьга хаяа, 172 хурьган үхэнги түрөө гэhэн мэдээн абтаба. Энэнь нёдондонойхиhoo 5 дахин олон гээшэ. Яахадаа иимэ ушар тохёолдоноб гэхэдэ, зарим хонишод түрэхэ хонидоо зүбөөр харууhалжа, эдеэлүүлжэ шаданагүй, хээли ехэтэй хонидтоо силос үгэжэ гү, али хорёоhoo гаргаха барихадаа хашалдуулhанай гэмээр болоно. Мүн түрэхэ хонидоо ходо ажаглажа, хурьгадай гарахада хонишодой hахижа байгаагүйhөө бүтэнги гараhан зарим хурьгад гарзалшана бшуу. Тэрэшэлэн колхоз, совхозуудай зоотехнигүүд түрэхэ хонидые зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууhалха, нялха хурьгадые тодожо абаха талаар хонишодто шанга эрилтэ табинагүй. Илангаяа Хяагтын, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудта олон хонид хурьга хаяад байна.

Энэ ушарта аймагуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй зооветеринарна мэргэжэлтэд хээлитэй хонидые зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууhалха, нялха хурьга абаха талаар бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхаха хэмжээ абаха уялгатай.

Мүн нялха хурьгадай үхэл гарзада орохо ушар түрүүшын үдэрнүүдhээ үзэгдэбэ. Арбан хоногто бүхыдөө 68 хурьган гарзалаа. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиhөө мүн лэ 5 дахин олон гээшэ.

Нялха хурьгадай гарзалха ушар баhал эхэ хонидой hү багатайhaa гү, али хурьгадай байрын хүйтэн. шиигтэй байhанhaa, харууhалгын муухаа болоно ха юм. Колхоз, совхозуудай зоотехнигүүд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд хурьгалhан хонидтоо hайн шанартай силос, таряа талханай зүйл нэмэжэ үгэхэ хэмжээ абаха байна.

Үнгэрэгшэ ойн баярай жэлдэ республикымнай колхоз, совхозуудта 645.991 хурьгад абтажа, 581.666-нь томо болгогдоо hэн. Тиигэжэ зуун хонин бүриhөө 70 хурьга түлжүүлэгдэhэн байна. Хориин, Улаан-Үдын Зэдын, Бэшүүрэй, Загарайн аймагуудай ажахынууд нёдондо хонидоо эрид олошоруулжа шадаа hэн. Жэшээнь, Зэдын аймагай ажахынууд урда жэлэйхиhээ 12289 хурьга олоор томо болгоhон юм.

Түсэбтэ 9-дэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республикымнай хонишод зуун хонин бүриhөө 90 хурьга томо болгохо гэhэн уялга абаад байна. Мүнөө үедэ энэ уялгаяа бэелүүлхэ саг ерэбэ.

Түл абаха гээшэ колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин эгээн харюусалгатай хаhа мүн. Тиимэhээ эхэ хонидой отара бүхэниие нарин хиналтадаа абажа, хурьган бүхэниие hайнаар түлжүүлхэ арга хонишодто олгохо гээшэ колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй арюун уялга ха юм. Нэгэшье хурьга гарзалуулхагүй гэжэ оролдохо шухала.

Х. ДОРЖИЕВ.
БурАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын главна зоотехник.

„ЛУНОХОД-1“: СЕАНСЫН ТУРШАДА 517 МЕТР ЯБАА

Замбуулинай алас холын холбоо бэелүүлдэг центр (ТАСС)

Январиин 11-дэ Москвагай гар 22 час 30 минутада луноходтой холбоо хэхэ ээлжээтэ сеанс эхилhэн бай.

Тэрээнэй урда тээхи сеанын үедэ телепанорамада харагдаhан, селенологическа дааараа hонирхолтой нэгэ кратер тээшэ өөрөө ябадаг аппарат шэглэн дабшаба.

Жэжэхэнүүд шулуутайшье, үрхэнүүдтэйшье hаа, гүүр бараг жэгдэ харгыгаар замайнгаа эхиндэ ябаа. Тэрэ замаараа сэхэ ябаа, луноход харгынгаа түрүүшын хахадые гаталhан байна. Саашаа дабшахэ харгынь бага зэргэ уруудам болоо hэн.

Өөрөө ябадаг аппарат заа дүүргэхэ дээрээ үрхэ хэ руу буужа, саада тадань гараба. Тэрэнэй hүүр луноходой байhан газарай дүрсэ буулгагдаhан байна.

Радиометрэй, рентгеновскэ телескопой, тэрэшэлэн рентгеновскэ спектрометрэй туhаламжаар хэгдэhэн хэмжэлгын ээлжээтэ too мэдээнүүд 5 час 3 минута соо үргэлжэлhэн сеансын туршада абтаhан байба.

Луноход хамта дээрээ 517 метр зам гаталаа.

Телеметрическэ мэдээнэй ёhoop, луноходой бортовой оньhото түхеэрэлгэнүүд hаадгүй hайнаар хүдэлhөөр занадаа. Таhалга соонь цельсээр 18 градус дулаан, дарасань—ртутиа столбын 756 миллиметр.

Өөрөө ябадаг аппарат hарын нюруу дээрэхи ажалаа үргэлжэлүүлhээр.

«КОСМОС-390»— ЗАМБУУЛИНДА

«Космос-390» гэhэн хэмэл одон 1971 оной январиин 12-то Советскэ Союзhaa замбуулин худар табигдаба. 1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоhон программын ёhoop, замбуулинай дайдые шэнжэлгэ үргэлжэлүүлхэ научна аппаратура хэмэл одон дээрэ табяатай.

(ТАСС).

СОВЕТ-МОНГОЛ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАЙНДЭР

Хоёр ороной хоорондын хани барисаанай түүхэдэхи алдарта ойе—хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туhалалсалга тухай договорой баталагдаhаар 25 жэлэй ойе Советскэ Союзай, Монголой Арадай Республикын арадууд үргэнөөр эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байнхай. Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй энэ ушарта зорюулhан баярай суглаан январиин 12-то үнгэрэгдэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. Т. Ефремов элидхэл хэhэн байна. Амгалан тайбан байгуулалтын үедэшье, хамтынгаа дайсанда эсэргүү тэмсэлэй жэлнүүдтэшье хоёр ороной ашатай үрэтэйгөөр хамтадаа ажаллажа байhан тухайнь М. Т. Ефремов тодорхойгоор хөөрэжэ үгтэбэ.

Монголой Арадай Республикаhaa СССР-тэ байдаг элшэн сайд Н. Лувсанчултэмэй үгэ хэлэхэдэнь, суглаанда хабаадагшад халуунаар угтаба.

— Нэгэ үзэлөөр, адли зорилгоор барисаатай арадуудаймнай хани барисаанай манай оронуудта социализм ба коммунизм байгуулгын аша туhада жэлhээ жэлдэ бүрил ехээр хүгжэжэ, гүнзэгыржэ байhыень тэмдэглэхэдэ аятай зохид байнал,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Москва шадарай коллективүүдэй шэнэ уялганууд

Москва шадарай промышленностиин, транспортын, хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй суглаан январиин 12-то болобо. Партиин XXIV съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха, 1-дэхи кварталай гүрэнэй түсэб болзорhoонь урид дүүргэхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэhэн, 1971 оной социалис уялганууд абтаhан байна.

Партийна съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаhан уялганууд эдэбхитэдэй тэрэ суглаан дээрэ абтаа. Продукциин хэмжээгээр, тэрэниие наймаанда дамжуулха талаар, мүн шухала түхэлэй эдүүдые үйлэдбэрилхэ талаар 1971 оной гүрэнэй түсэб декабриин 28-да дүүргэгдэхэ гэжэ хараалагдаба. Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулжа, мүнөө жэл 35 миллион түхэриг алмагдаха.

КПСС-эй XXIV съездын нээгдэхэ үдэр алмаhан түүхэй эдээрээ хэдэн зуун коллектив ажаллаха юм. Ехэ гэгшын булад прокат, олон автосамосвал, бүд нэхэлгын, хүдөө ажахын машинанууд, бусадшье продукци гаргагдаха.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг суглаанда хабаадагшад баталан абаба.

(ТАСС).

ХУРАМХААНАЙ АЙМСОВЕДЭЙ СЕССИ

Шэнээр байгуулагдаhан Хурамхаанай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй эмхидхэлэй сесси зарлагдажа, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет hунгагдаба, мүн тэрэнэй таhагууд байгуулагдаба. Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшээр нүхэр **Ж. Ж. Жалсараев** hунгагдаhан байна. Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальнигаар нүхэр **А. С. Миронов** баталагдаа.

Мүн аймагай арадай хиналтын комитет байгуулагдажа, тэрэнэй түрүүлэгшээр нүхэр **Х. А. Бадмаев** томилогдобо.

Манай корр.

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ШЭНЭ АЙМАГАЙ ШИИДХЭХЭ ЗОРИЛГОНУУД

1970 оной декабрь hарада РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар баталагдажа, манай Бурядай АССР-тэ Хурамхаанай аймаг бии болгогдоhон байгаа. hаяхан эндэ түрүүшын районно партийна конференци боложо, партиин райкомой шэнэ состав hунгагдаа.

Конференциин делегадууд «КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1970 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин шиидхэбэринүүд ба аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. Б. ПИВОВАРОВАИ элидхэл зүбшөэжэ, саашанхи зорилгонуудаа хараалба.

Эмхидхэлэй пленум дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар К. Д. ДАГБАЕВ, хоёрдохи секретаряар М. Д. ИЗМАЛКОВ, секретаряар Б. Б. ДАРМАЕВ гэгшэд hунгагдаа. Партиин райкомой эмхидхэлэй болон пропаганда ба агитациин таhагуудые даагшадаар нүхэд И. Д. ДАМПИЛОН, Ц. А. ЦЫБИКОВ гэгшэд баталагдаба.

ХУРАМХААН. Республикымнай хойто аймагуудай нэгэн болонхой. Баргажанай аймагhаа таhарhан энэ хубида мал ажал, таряан ажал эрхилдэг табан совхоз, нэгэ колхоз оршоно. Мүн промышленна болон барилгын предприятинууд, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй отделени болон бусад организацинууд ородог.

hүүлэй табан жэлэй туршада эндэхи хүдөө ажахы, промышленна предприятинууд нилээд хүгжөө. Хүдөөгэй hуурин тосхонууд болбосон түхэлтэй боложо, ажалшадай культурна ажаhуудал hайжаржа байнхай. Барилга үргэнөөр ябуулагдажа, шэнэ hургуулинууд, культурын байшангууд, больница, магазин, байрын гэрнүүд олоор бодхоогдоо. Гансахан леспромхозой hуурин — Майск тосхондо hургуулиин шэнэ байшан, 6 магазин, үхибүүдэй саад, больницын городок, долоо мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтөө.

Табан жэлэй түсэб болзорhоонь уридшалан дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ эндэхи ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадажа, hү, мяха, ноохо үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалгаяа нилээд дээшэлүүлээ. «Бурятцелинстрой» трестын 3-дахи СМУ-гай, мүн ПМК-гай коллективүүд табан жэлэйнгээ түсэб уридшалан дүүргэнхэй. Хурамхаанай леспромхоз ажалаараа шалгарна. Нёдондо эндэхид модо бэлэдхэлгэ, зөөлгөөр даабаряа үлүүлэн дүүргэhэн байгаа. Хүдөө ажахын, промышленна предприятинуудай үйлэдбэриие ашаг олзотой болгохо, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ колхоз, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай партийна организацинууд эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулаа. КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые, тэрэнhээ хойшонхи үедэ парти, правительствын хараалhан шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ бүхы коммунистнуудай хүсэн элсүүлэгдэhэн байна.

Теэд мүнөө эмхидхэгдээд байhан Хурамхаанай шэнэ аймагта саашадаа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, колхоз, совхозууд болон промышленна предприятинуудай экономикые хүгжөөхэ арга боломжонууд угаа ехэ. Нэн түрүүн таряалангай газарые үрэжэлтэй болгохо, сабшалан hайжаруулха, ниитын малые үбhэ тэжээлээр хангаха, ажал хүдэлмэридэ түрүү онол аргануудые, наукын заабаринуудые үргэнөөр хэрэглэжэ, үйлэдбэриие ашаг олзотой болгохо шухала. Эдээн тушаа элидхэлшэ, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Н. Б. Пивоваров** тодорхойгоор хэлэбэ.

Мүнөө аймагай колхоз, совхозууд таряан ажалай бүхы хүдэлмэриие оньhон аргаар бүтээнэ. Техникэ, зэмсэгүүд олонтой болоо. Гэбэшье таряалан дээрэhээ бирагүй ургаса абтана бшуу. hүүлэй жэлнүүдые абажа үзэхэдэ, гектар бүриhөө дунда зэргээр оройдоол 5-6 центнер ороохон хуряагдаhан, зарим ажахынууд үрэhэ хүрэнгэеэ хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ абадаггүй байна. Энэнь юунhээ шалтагаалнаб? Таряалан муугаар элдүүрилэгдэнэ, ехэ газарта паар хахалагданагүй, нютагуудта тааража ургадаг сортовой hайн үрэhэ хүрэнгэ бэлэдхэгдэнэгүй. Олохон ажахынууд урдань тусгаар үрэhэнэй участогуудта тарилга хэдэг байhанаа, мүнөө орхижорхиhон байна. Тиигээд лэ зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд районно партийна конференци дээрэ «үрэhэ хүрэнгөөр дуталдажа байнабди» гэhэн асуудал табина. Сахалиин совхозой директор нүхэр **А. Н. Толстихин** үгэ абахадаа, үнгэрhэн табан жэлэй туршада ажахыдамнай дунда зэргээр гектар бүриин 6 центнер ороохо таряан хуряагдаа гэжэ хэлэбэ. Иимэ ургаса ажалайнь гаргашые харюулаагүй бшуу... Абтаhан ороохо таряанайнь хэмжээн үрэhэ хүрэнгэhөө байха. совхозойнь доторой хэрэглэмжэдэ хүсэд хүрэнэгүй. Таряалангай газарые hайнаар уhалха, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Хурамхаанда уhалуурийн системэнүүд олоор баригдаха байгаад, энэ талаар ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй.

— Манай совхоздо ороохо таряанhаа гадна, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ гол асуудал болоод байна. Бухы сабшалангаймнай хахадшье хубинь уhалагданагүй.—гэжэ Дэрээнэй совхозой директор нүхэр **С. А. Цыбиков** хэлэнэ. Тус ажахыда жэлдээ 90—100 мянган центнер үбhэн хэрэгтэй болодог. Мүнөө ехэл болоо haa, 35—40 мянган центнер бэлэдхэгдэнэ. Теэд ямар арга боломжо бии байнаб? Гол горхонуудта хаалта баригдаха ёhотой, шугы бургааhатай газар ашаглагдаха, намаг хатаагдаха болоно. Зүгөөр шэнэ газар ашаглалга ехэхэн удха шанартай. Дэрээндэ hүүлэй арбаад жэлдэ ехэхэн газар ашаглагдаад, тэндэhээнь гектар бүриин 15—20 центнер ургаса хуряагдажа байна.

Гааргын совхоздо 4300 гаран гектар сабшалан бии. Тиигэбэшье тэрэнэйинь мянга гараниинь намагта орошонхой, шугы бургааhанда дарагдажа байдаг. hүүлэй үедэ эндэхи 500-гаад гектар сабшалангай хурыhэн hайжаруулагдажа, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэжэ, гектар бүриhөө 15 центнер хүрэтэр ургасатай болгогдоошье haa ,үшөө биратай хүдэлмэри ябуулагданагүй. Түнгээнэй уhалуурийн системые ашаглаха тушаа хоёр жэлэй саада тээ республикын Министрнүүдэй Советэ тогтоол абтаhан аад, тэрэниие шэнэлхэ хүдэлмэри мүнөөшье хүрэтэр ябуулагдаагүй. «Тэрэнэй шэнэдхэгдэн заhабарилагдажа ашаглагдабални, совхознай мянгаад гектар газар уhалха аргатай байгаа» гэжэ тус совхозой главна агроном нүхэр **Д. Х. Шагжиев** конференцидэ мэдүүлhэн байна.

Мал ажалые хүгжөөлгөөр аймагай партийна организациин ехэхэн зорилгонуудые бэелүүлхэ тухайнь конференцидэ дэлгэрынгээр хэлсэгдэбэ. Зүгөөр нёдондо жэлдэ аймагай олонхи ажахынууд мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалга хангалтагүйгөөр бэелүүлhэн. Юуб гэхэдэ, арга боломжонуудынь hайса хэрэглэгдэнэгүй. Племенной хүдэлмэриин муугаар ябуулагдадаг дээрэhээ малай үүлтэр hайжарнагүй, ашаг шэмэнь дээшэлнэгүй. Хэрбээ үнгэрэгшэ табан жэлэй эхеэр аймагай колхоз, совхозууд үнеэн бүриhөө 200 гаран килограмм hү haадаг байбал, мүнөө оройдоол мянга гаран hаагдана. Энэнь республика дотор дунда зэргээр hаагдадагта хүрэнэгүй. Зарим ажахынууд урдань племенной фермэнүүдтэй байhан аад, мүнөө үгы болгожорхёо.

Илангаяа эбэртэ бодо мал, хони үсхэбэрилгэдэ горитойхон дутагдалнуудай бии байhые делегат **Р. Ц. Мамкин** олон жэшээнүүдээр баримталаа. Хурамхаанай совхозой үнеэд оройтожо тугаллана. Зунай хаhа үнгэржэ байхада абтаhан тугалнууд үбэлдөө туража, зүдэржэ ондо ородог. Тиимэ үнеэдhээ hүн багаар hаагдана.

— Үнеэдые үбэлэй сагта түрүүлхэдэ, зундаа ехэ hүн hаагдаха аргатай. Тугалнуудынь ногоон дээрэ hайса тобиржохо. Фермэ бүхэндэ иимэ хүдэлмэри ябуулагдадаггүй дээрэhээ ехэхэн арга боломжоёо алдажа байнабди,—гэжэ нүхэр Мамкинай шүүмжэлдэг зүбтэй. Тиихэдэ ноохон шанар муутайгаар хайшалагдажа, ехэ үрилтэ хэгдэнэ. Ехэнхидээ hургуулиин үхибүүдтэ энэ хүдэлмэри даалгагдадаг. Хонишод тэдээндэ hайн заабари үгэжэ hургадаггүй байна.

Малай фермэ, отарануудай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй бага үүргэ дүүргэдэг дээрэhээ олонхи ажахынууд ашаг олзо багаар оруулна бшуу. Мүнөө үедэ Хурамхаанай олон ажахынууд эбэртэ бодо малые hайпаар шахан таргалуулжа гүрэндэ тушаанагүй. Илангаяа хонидые олошоруулха, үүлтэрыень hайжаруулха хүдэлмэри тон хангалтагүй. «Бидэнэр түрүү ажахынуудhаа жэшээ абаха ёhотойбди» гэжэ Аргатын совхозой директор нүхэр **Ц. Д. Батуевай** конференцидэ хэлэhэниинь гайхалтай бэшэ.

Аймагай промышленна предприятинуудта ажалай бүтээсые горитой дээшэлүүлхэ арга боломжын байhан тушаа мүн лэ эндэ хэлсэгдээ. Хурамхаанай леспромхозой түрүүшүүл нүхэд В. П. Парамонов, В. С. Щукин гэгшэдэй хүтэлдэг бага комплексно бригаданууд нёдондо дүшэ-дүшэ гара мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, республика соогоо эгээл ехэ рекорднуудые түйлаhан. Ажалайнгаа бүтээсээр нүхэр Парамоновой бригада илангаяа шалгараа. Нёдондо 29,3 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа аяар 48 мянганда хүргэhэн байха юм. Тэрэнэй жэшээгээр предприятиин бүхы модошод хүдэлдэг боложо, бүтээсээ горитой дээшэлүүлжэ байна. «Хүдэлмэриин hайнаар эмхидхэгдэhэн газарта нэгэ-хоёр хүнэй жэшээ бүхы предприятиин ажалые урагшань татана» гэжэ тус леспромхозой директор нүхэр **И. И. Рябчиков** мэдүүлнэ. Энээнтэй хамта тэрэ зарим дутагдалнууд тушаа тогтон хэлээ. 1965 оной эхеэр энэ леспромхоздо заhабарилгын мастерской баригдажа эхилhэн аад, тэрэниинь Баргажанай СМУ мүнөө хүрэтэр дүүргээгүй. Тиигэжэ үбэлдөө хүдэлмэришэд машина, техникээ газаагуур заhабарилжа байна. Мүн Майск тосхондо парикмахерска үгы, хубсаhа оёдог мастерской нээгдээгүй. Больничнa шэнэ городогтонь ажаллаха медицинскэ мэргэжэлтэд дуталдана. Эдэ бүгэдэ модошодой ажалда нилээд hаад ушаруулна.

Конференци дээрэ үгэ хэлэhэн бусад делегадууд ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, партийна эхин организацинуудай үүргэ харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай хэлэhэн байха юм. Делегадууд нүхэд **Кирюхин, Будаев** гэгшэд механизаторнуудай кадрнуудые олошоруулха, залуушуулые hургаха тухай дурадхаа. Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдаhан дээрэhээ Хурамхаанай ПМК-да ажалай журам эбдэхэ ябадал олошороо. Нёдондо арба гаран механизатор ажалhаа гаргагдаhан байна.

Тус конференци КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1970 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин шиидхэбэринүүдые бүримүнhэн hайшааhан тогтоол баталан абаад, аймагай партийна организациин бэелүүлхэ тодорхой зорилгонуудые хараалба. Энэ конференцидэ КПСС-эй Бурядай обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидат, партиин обкомой эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таhагые даагша нүхэр **А. Б. Бардонов** байлсаба.

Т. ГАРМАЕВ,
манай тусхай корр.

Түмэр хэрэгсэл бүтээдэг Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад үнгэрhэн табан жэлэйнгээ түсэб ноябриин 30-да дүүргээ hэн. Мүнөө заводойхид шэнэ табан жэлэй 10 хоногой даабари графи[к] уридшалан дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дү[үр]гэдэг механическа цехэй электрик Алексей Александро[вич] Архипов.

А. МАНТАЕВАЙ фото

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ СЕМИНАР

КПСС-эй Сэлэнгын райком пропагандистнарай семинар үнгэргэбэ. Аймагай колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудта политическэ hуралсал хүтэлбэрилэгшэд семинарта хабаадаа. КПСС-эй обкомой лектор Ю. П. Болдонов «Мүнөө үе сагта үзэл сурталай тэмсэлэй улам хурсадажа байhан тухай» элидхэл хээ. «Үнгэрэгшэ табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд, шэнэ табан жэлдэ аймагай экономикын хүгжэхэ зорилгонууд» тухай КПСС-эй райкомой секретарь С. Д. Ринчинов hонирхолтойгоор и[лидхэ]жэ үгэбэ. Партиин рай[комой] партийна кабинедые даагша [...] Танганов «Партийна hурал[салай] методикын зарим асуудалнуу[д ту]хай» элидхэл хэбэ.

Семинарта хабаадагшад Га[ан]та-Нуурай шахтоуправлени[...] долой фабрикын, Гусиноо[зёрско] хотын горсоведэй hургуули[...] нэмэл политзанятинуудта [...] саа, мүн уласхоорондын асу[удалнуудаар] лаар лекци шагнаа.

Манай кор[р.]

ДЕПУТАДУУД ТООСОНО

hаяхан Жэмhэг тосхоной соёлой байшан соо hунгагшад олоороо сугларжа, депутадуудтаяа уулзаба.

hунгагшадайнгаа урда аймагай ажалшадай детутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Доржо Базарович Рыбдылов үнгэрhэн ажахын жэлэй туршада гүйсэдкомой хэhэн хүдэлмэри тухай тоосоо. Гүйсэдкомой таhагуудай тус тустаа хэhэн хүдэлмэриин дүнгүүдээр хүтэлбэрилэгшэдынь үгэ хэлээ. Жэмhэгэй сомоной Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэриин дүнгөөр түрүүлэгшэнь—Гонгор Мункуевич Сыренов тоосоо.

Загтад hууринда hургуули бариха, Жэмhэг тосхоной больница заhабарилха тухай hунгагшад эрилтэ гүйлтануудые табиба. Эдеэ хоолоор, эд бараагаар хангаха асуудал бүри hайнаар шиидхэхын хажуугаар, хүн зониие уhаар хангаха, үйлсэнүүдые галтай болгохо, hуурин тосхоной түхэл шарай хубилгаха тухай туhатай хөөрэлдөөн боложо үнгэрөө.

С. ХАЛЬБАЕВА,
Түнхэнэй аймагай Жэмhэгэй сомоной Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

ДИРЕКТОР

ЗУРАГЛАЛ

Дүрбэн жэлэй саанахана Шулуутайн леспромхоздо шэнэ директор томилогдоо hэн. Душоод наhанай, дунда зэргын бэетэй, үндэр хамар дороо хирбэгэр хара hахалтай хүнэй модо отолдог участогуудта үзэгдэдэг болоходонь, хүдэлмэришэд ехэтэ hонирходог:

—Энэшни сохом лэ нарата Кавказай хадануудай хаяада түрэhэн хүн. Шэг шарайнь тиимэл ха юм даа. Үбэлдөө дулаан конторо соохоо гарахагүй. Үзэхэл байхат,—гэжэ байгаад зариман сэсэрхэхэ. Теэд Юрий Дмитриевич Мокеев Хориин, Горхоной леспромхозуудта главна инженерээр олон жэл соо хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болоhон хүн гэжэ хэншье мэдэхэгүй байба. Энээн дээрэhээ шэнэ директортээ тиимэ найдажа ядангяар хандажа байгаа hэн.

Шэнэ директор модо бэлэдхэдэг участогуудта ерээд, ямар нэгэ захиралта гү, али заабари үгөөд ябадаг бэшэ, харин хүдэлмэришэдые суглуулжа ерээд, ажал тухай hайса хөөрэлдэдэг, яажа ажалаа эмхидхэхэ тушаа зүбшэн хэлсэдэг hэн. Мүн лэ хүдэлмэришэдэй байра байдалааринь hонирходог болобо. Нэгэтэ леспромхоздо олон жэл соо ажаллаhан модошонтой хөөрэлдэхэдөө:

— Олон жэл соо нэгэ ажахыда ажаллахаш үшөөл бага. Түрүү онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр лэ хүдэлхэ хэрэгтэй. Бидэнэр тиимэл хүдэлмэришэдые сэгнэдэг, дэмжэдэг гээшэбди,—гэжэ сэхэ руунь тэрэ хэлээ hэн.

Ямар гүнзэгы удхатай үгэ гээшэб даа. Ёhотойл хүн тиигэжэ хэлэхэл байха. Хэдэн олон жэл соо ойдо модо отолhон тэрэ модошон тиихэдэ түрүүшынхеэ бодолгото болоо бэлэй. «Үнэхөөрөө олон жэл соо нэгэ газарта хүдэлхэмнай багал байна даа. Ехэ модо бэлэдхэхын, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын тула оролдохол хэрэгтэй болоно бшуу даа» гэжэ тэрэ модошон гүнзэгы бодолдо эзэлэгдэжэ hуугаа бэлэй.

Шулуутайн леспромхоз республикымнай модоной промышленностиин эгээл томо, эгээл урданай леспромхозуудай нэгэниинь гэжэ тоологдодог. Тус леспромхоз модо бэлэдхэдэг табан пунктhаа бүридэнэ. Бүхыдөө хоёр мянга гаран хүн энэ леспромхоздо ажаллана. Эдэнэр ехэнхи хүдэлмэреэ трактор, машинануудай хүсөөр лэ бүтээнэ. Тиимэhээл хүдэлмэришэн бүхэн оньhон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, эдэбхи үүсхэлтэйгээр лэ хүдэлхэ ёhотой. Юрий Дмитриевич Мокеев түрүүшын лэ үдэрhөө иимэ эрилтэ табижа эхилээ бэлэй.

— Даншье үлүү шангарна даа. Хүн бүхэн хэдэг лэ юумэеэ хэжэ байгаа бэшэ юм гү?—гээд зариман хөөрэлдэхэ.

«Шанга эрилтэ табижа шадаагүй haa, энэ ехэ ажахые хайшан гээд хүтэлбэрилхэбши. hүүлшын үедэ түсэб даабаряашье биратайгаар дүүргэнэгүй ха юмбибди. Урмашуулгын мүнгэшье абахаяа болинхойбди. Шэнэ директорнай ажал хүдэлмэри эмхидхэжэ шадахал хүн хэбэртэй» гэhэншье зугаа тарадаг болоо hэн.

Юрий Дмитриевич Мокеевэй директорэй тушаал даажа абахадань, леспромхозой модошод хуушанайхяар лэ хүдэлдэг байба. Бэшэ леспромхозуудта хэрэглэгдэдэг шэнэ онол аргануудшье эндэ нэбтэрүүлэгдэдэггүй, ямар пунктын модошодой хайшан гээд хүдэлдэгыньшье мэдэгдэхэгүй, бага комплексно бригаданууудай, мастерска участогуудай дунда социалис мүрысөөншье биратайгаар эмхидхэгдэдэггүй байшаба. Тиимэhээ леспромхозой коллектив зарим hарануудта даабаряа дүүргэдэггүй hэн.

Саашадаа иигэжэ хүдэлжэ огто болохогүй. hара бүриин даабари дүүргэхын тула хүдэлмэриин журам сахижа, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тэрээнгүйгөөр ямаршье амжалта түйлагдахагүй. Уданшьегүй Юрий Дмитриевич пунктнуудай хүтэлбэрилэгшэдые, мастернуудые, бага комплексно бригаданууудай бригадирнуудые суглуулжа, энээн тушаа сэхэ руунь хөөрэлдэжэ, зарим тэды хэмжээ абахаар шиидхэбэринүүдые гаргаа hэн.

Тиин үглөөнэй 8 сагта пунктнуудай начальнигууд сүүдхэ соо ямар юумэ хэhэн тухайгаа сэхэ директортэ элидхэхэ болобо. Тиихэдэ 9 часта ямар пунктын модошод үнгэрэгшэ сүүдхэ соо hайнаар хүдэлөөб гэжэ леспромхозой бүхы модошодто эли болоод байха зэргэтэй. Энэ үүсхэлые булта hайшаажа, халуунаар дэмжээ hэн. Тиигэжэ халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэхын тула леспромхозой пунктнууд, мастерска участогууд, бага комплексно бригаданууд дундаа эрид шууд мүрысэн хүдэлдэг болобо. hайн үүсхэл хододоо hайн үрэ дүнгүүдые үгэhэн лэ байдаг гээшэ. Уданшьегүй Бэрээнэй, Бэшүүрэй, Шабурай пунктын модошод халаан бүриингөө даабаринуудые үлүүлэн дүүргэдэг болоо hэн. Түрүүшүүлэй хойно орожо, нюураа шоройдуулхагүйн тула бусадшье модошод ехэ оролдожо хүдэлдэг бэлэй. Тиигэhээршье леспромхозой бүхы модошод hара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг болоо. Эдэбхитэй, үүсхэл гаргахадаа бэрхэ хүдэлмэришэдые мүнгэн шангаар урмашуулха гэhэн шэнэ гурим леспромхоздо бии болобо. Энэ шанда хүртэхын тула модошод бии байгаа арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэн, үшөө эдэбхитэйгээр ажаллажа эхилээ.

— Бидэнэй ехэ модо бэлэдхэжэ, оронойнгоо барилгада эльгээхэдэ, байрын шэнэ гэрнүүд, хүсэтэ ГЭС-үүд олоор баригдаха. Ушар тиимэhээ Эхэ оромнай бүри баян, хүсэтэй болохо бшуу даа,—гэжэ Юрий Дмитриевич хүдэлмэришэн бүхэнтэй хөөрэлдэхэдөө хэлэдэг, ойлгуулдаг, шадаал haa ехэ модо бэлэдхэхыень уряалдаг бэлэй.

Модо бэлэдхэхэ даабаряа hара, жэл бүри үлүүлэн дүүргэхын тула леспромхозой директор Юрий Мокеев бүхы шадал мэргэжэлээ сүм зорюулжа, шэнэ онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар ехэхэн лэ юумэ хэhэн байха. Ушарынь гэхэдэ, тус леспромхозой модошод ехэнхидээ хада уулануудай шулуулиг хормойдо модо бэлэдхэдэг болоhон. Тиимэhээ hайн модотой участогуудые карта дээрэ бэдэржэ олоод, өөрөө тэндэ ошожо харадаг, мэргэжэлтэдтэеэ зүбшөөд, удаань модошодые тиишэ зөөлгэдэг hэн.

Модо бэлэдхэхэ даабариин дүүргэлгэдэ директорэйнгээ иимэ ехэ анхарал табижа байхыень хүдэлмэришэд ойлгоходоо, бүришье эдэбхитэйгээр ажалладаг бэлэй. Эршэтэ ажалай охин соогуур табан жэл үнгэрөө. Энэ үе соо Шулуутайн леспромхозой модошод нилээд ургаhан, дүй дүршэлтэй болоhон байна. Ажал хэрэгээрээ алдаршаhан түрүүшүүл олоор урган гараа. Эдэнэр жэлhээ жэл бүри модо бэлэдхэхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы «Забайкаллес» комбинат соогоо нилээд мэдээжэ болоо. Үнгэрэгшэ оной эхинhээ бүришье эдэбхитэйгээр ажаллажа, В. И. Ленинэй тү[рэhөөр] 100 жэлэй ойе нэрэтэй солот[ой] угтажа, ойн баярай диплом [абаа] бэлэй. Мүн 2,5 миллион ку[бометр] модо бэлэдхэхэ табан жэ[лэй] даабари октябриин 30-да дү[үргэжэ] олондо мэдээжэ болоо hэмнай[...] тэй эетэйгээр, нэгэ hанал бо[...] гоор ажаллаhан энэ ехэ кол[лектив] үшөө ехэ модо бэлэдхэхээр [...] жонхой. Эдэнэр горитой ам[жалта]нуудые түйлаха байха. Юуб [гэхэдэ] нүхэр Мокеев хүдэлмэришэ[дые] хүндэлдэг, дурладаг, тэдэнтэй [hа]нал бодолоо хубаалдан, сэхэ [...] хэлсэжэ, дутуу дунданууда[...] хан, ажалаа зүбөөр эмхидхэ[...] дана ха юм.

Теэд Юрий Дмитриевич гал[...] сэб даабариин дүүргэлтын тул[а] наагаа табидаг бэшэ, мүн лэ [хүдэл]мэришэдэйнгөө байра байдалые [hай]жаруулхын тула ехэ анхара[л та]бидаг хүн. Тиигэжэ барилга [...] тусгаар бригаданууды эм[...] бэлэй. Тэдэнь табан жэлэй [...] соо 6500 дүрбэлжэн метр тал[майтай] байрын гэрнүүдые, 100 үхи[бүүдэй] ябаха саадай болон бэшэшье барилгануудые хэhэн байна.

Юрий Дмитриевичые бэдэрэ[...] конторо соо хэзээшье олохогүй[...] додоо тэрэ ой гараhан лэ бай[...] дэлмэришэ зонтоёо hайса х[өөрэл]дөөд, саашадаа ямар юумэ [...] түсэб зохёоhон лэ ябаха. Ком[...] Юрий Дмитриевич Мокеев түр[...] Шулуутайн леспромхозой мо[...] үшөө ехэ модо бэлэдхэжэ, пар[тиин] XXIV съездые нэрэтэй солот[ой] угтаха гэжэ зориглонхой.

К. ЖАМЬЯН[...]

Загарайн аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын түрүү хүдэлмэришэн, коммунис ажалай [у]дарник Анна Семеновна Блейхрот. Энэ нүхэр халаанайнгаа даабари 116 процент дүүргэнэ.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ТҮРҮҮ ФЕРМЭДЭ—УЛААН ТУГ

hаяшаг Прибайкалиин аймагай ажахынуудай hаалишадай дунда үнгэрэгшэ жэлэй декабрь hарада дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаба.

hаалишадай дундаhаа «Заветы Ильича» колхозой Таловска hү hаалиин фермэ шалгаржа, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг 30 түхэриг мүнгэн шантайгаар абаба. Эдэнэр декабрь hара соо үнеэн бүриhөө 174 килограмм hү hаажа, бусадай дундаhаа шалгарhан байха юм.

Тэрэшэлэн «Прибайкалец», «Заветы Ильича» колхозуудай Коменскын, Ильинскын hү hаалиин фермэнүүдэй hаалишад үнеэн бүриhөө 116—111 килограмм hү hаажа, удаадахи hуурида гараа. Эдэнэртэ баяр баясхалан хүргэгдэhэн, саашадаа амжалта түйлахыень хүсэгдэhэн байна.

Коменскын hү hаалиин фермын hаалишад декабрь hарын гурбадахи арбан хоногто hааляа бага зэргэ доошолуулаашье haa, январь hарын түрүүшын үдэрhөө тэрэнээ дээшэлүүлжэ эхилэнхэй. Эндэ гансашье hаалиш[адhаа] гадна, фермын хүдэлмэришэдтэ туhа[ламжа] үзүүлжэ байдаг механизаторнуудай ху[бита] ехэ. Жэшээнь, механизаторнууд И. С. Б[...]рин, П. В. Баташев гэгшэд малай эдихэ [...] тэжээл саг соонь зөөжэ асарhан лэ ба[йдаг]. Мүн фермын бусад хүдэлмэри хэлсэжэ [хэ]даг Усольцев, Фадеев, тэжээл буйлуула[гша] Немеров, Викторов, Соболев гэгшэд hү[...]ляа дээшэлүүлхын тула туhа нэмэрээ ор[уулжа] байна.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлэй [...]лай вахтада жагсаhан аймагай түрүү hа[алишад] абаhан уялгаяа нэрэтэй солото[йгоор] дүүргэхын түлөө иигэжэ шармайн орожо [бай]на.

В. СИВКО[...]

СМОЛЕНСКЫН ШУБУУШАНАЙ МИЛЛИОН

Смоленскэ областиин Катынска шубуунай фабрикын шубуушан З. Я. Филимонченкова 1970 ондо нэгэ миллион таби мянган үндэгэ суглуулаа. Дүрбэ мянган тахяагай байрладаг ехэ байра соо энэ шубуушан гансаараа ажалладаг юм. Үнгэрhэн жэлдэ З. Я. Филимонченкова тахяа бүриhөөнь 263 үндэгэ суглуулжа, фабрикынгаа коллектив соо эрхимлэhэн байна.

Зинаида Яковлена дүрбэн жэлэй саада тээ түрүүшынхиеэ энэ фабрикада ерэhэн юм. Хани нүхэдэйнгөө ажал хүдэлмэритэй танилсадаг, шубуушадай курсда hуралсадаг байгаа. hуралсалайнь ашаа үрэ уданшьегүй харагдажа эхилээ. З. Я. Филимонченкова областиин түрүү шубуушадай зэргэдэ орожо шадаа.

Областиин эрхим шубуушан ажал хүдэлмэридөө оролдосотой hайнаар хандадаг юм. Зоотехнигэй зүбшөөл заабаринуудые саг болзортонь дүүргэдэг, тахяануудайнгаа рационииe нарин нягтаар баримталдаг байна.

ВДНХ-гай мүнгэн медаль hаяхан З. Я. Филимонченковада барюулагдаа. Мүн тиихэдэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаа.

Катынска шубуунай фабрикын коллектив жэл бүри продук[ци]абалгаяа дээшэлүүлнэ. Наймада[х]и табан жэлэй hүүлшын жэ[л] соо түсэбhөө гадуур таба ми[л]лион түхэригэй үндэгэ худалд[а]наймаанай эмхи зургаануудта энэ фабрикынхид эльгээгээ. Предприяти 1970 ондо нэгэ миллион түхэриг сэбэр олзо оруулhан байна.

ТАСС-ай корр.

Смоленск.

СОВЕТ ЗАСАГ—АРАДАЙ ЗАСАГ

ХУУЛИТА ЭРХЭЕЭ ХҮСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

ЙМАГАЙ Совет зургаануудай эдэбхитэдэй суглаан Мухар-Шэ тэ болоожо, «Сельскэ, поселково Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй үлэгшэнэрэй Бүхэроссин зүблөөнэй дүнгүүд ба партиин XXIV съезд эрхимээр угтахын тула Советүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд» гэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. —аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ц. О. Цыбиков Бүхэроссин зүблөөнэй удха шанар тушаа дэлгэрэнгыгээр хөөрөөд, сельскэ Советүүдэй зорилгонуудта анхаралаа хандуулба.

Аймагаймнай ажалшад наймадахи н жэлэй туршада эршэмтэйгээр лжэ, ажалай горитой амжалта аа. Гүрэндэ таряа, мал ажалай дүнгүүдые худалдаха табан жэлэй даабаринууд үлүүлэн дүүргэг. Энэ үе соо ниитын малай тоо той олошоруулха, ашаг шэмыень шэлүүлхэ зорилгонууд бэелүүлэг. Жэшээнь, үхэрэй тоо 4,8 процентээр, хонинoй—114, гахайн 7 процентээр олошорбо. Энэ жэлдэ са уларилай муу байбашье, аймагаймнай таряашад һайнаар ажаллаа. да зэргээр гектарай 12,9 центнер ургаса хуряажа, гүрэндөө 196 га гаран центнер таряа худал. Ороohото ургамалай тогтуури, баян ургаса хуряадагаараа «Искра», «Коммунизм», «Заганий», «Родина» колхозууд урда түрүүлжэ ябаһаар. Ажалай эдэ алтануудые туйлалгада сельскэ Советүүдэй хубитань ехэ.

«Экономико гээшэмнай коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатада нютагай Советүүдэй ябуулха хүдэлмэриин гол зүйлынь байһан, байна, байхашье. Үйлэдбэриин асуудалнуудые тодорхойгоор шиидхэлгэ—нютагай Советүүдэй арюун уялга болоно» гээд Бүхэроссин зүблөөн дээрэ нүхэр Г. И. Воронов өнсолон тэмдэглэһэн байна. Манай нютагай Советүүд парти, правительствын энэ эрилтэдэ хүсэд харюусамаар хүдэлмэрилнэ гээшэ гү гээд харабал, үшөөл хангалтагүйшэт гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Аймаг доторхи 10 сельсоведтэ 300-гаад депутадууд һунгагданхай. Тэдэнэй зуу гараниинь үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ. Гэхэ зуура мал ажалһаа ашаг шэмэ абалгые ехэдхэхэ арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, малынь олоор һубайрна, гарзална. 1970 оной 11 һара соо 1969 онойхиһоо 2732 тугал дутуу абтаа, 3000 гаран поршоонхо гарзалаа. Хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүднай эдэл даа гэжэ нүхэр Ц. О. Цыбиков тэмдэглэбэ.

Сельскэ, поселково Советүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлэн, һүүлэй гурбан жэл үлүүтэй саг соо Калиновкын, Хонхолын, Түгнын, Хушуун-Үзүүрэй сельскэ Советүүд хүдэлмэреэ зарим тэды һайжарууллаа. Советүүдэй сессинүүд саг соогоо үнгэргэгдэдэг болоо, арадай ажахые хүгжөөхэ шухала асуудалнууд тэндэ зүбшэгдэнэ. Жэшээнь, Хонхолын сельскэ Совет, тэрэнэй гүйсэдком Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозуудай абаһан уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байһыень ходо шалгадаг. Хүдөө ажахын шухала хүдэлмэриин эхилхын урда тээ Советэй эдэбхитэдэй зүгһөө харалга эмхидхэн, дутагдалнуудыень дары усадхуулдаг гуримтай. 1970 оной туршада Советэй зургаан сесси дээрэ колхозой үйлэдбэри хүгжөөхэ табан асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо хэмжээнүүд хараалагдан бэелүүлэгдэһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, ниитын малай үүлтэр һайжаруулха асуудал сесси дээрэ үргэнөөр хэлсэгдэжэ, шухала хэмжээнүүд хараалагдаа.

Хонхолын сельскэ Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. С. Митрофанов түрүүлэн ендэртэ гаража, Бүхэроссин зүблөөнһөө асарһан һанал бодолнууд тухайгаа хөөрэбэ. Россин Федерациин түрүү Советүүдэй хүдэлмэритэй танилсаад байхадаа, өөһэдынгөө арга боломжо, хууляар үгтэһэн эрхэеэ гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди гэһэн бодол түрөө. Зарим Советүүдэй харьяата газар дээрэ 2-3 жэл соо нэгэшье гэмтэ ябадал гарадаггүй байна. Харин манай Хонхолын Советэй харьяата Хонхоло, Никольск тосхонуудта 1970 он соо долоон ушар гараа һэн.

Советүүдэй хүдэлмэри ямар аргаар эрид һайжаруулхаб гэбэл, нэн түрүүн ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандаха шухала. Юуб гэхэдэ, зарим хүтэлбэрилэгшэд Советэй хүдэлмэридэ эдэбхи багатайгаар хандадаг, сесси гү, али гүйсэдкомой суглаанһаа заримдаа хулжадаг, гаргаһан шиидхэбэриинь тоодоггүй, бэелүүлхэгүй һэдэлгэ гаргадаг, саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүдые урагша абадаггүй, сельскэ Советые гансал түрүүлэгшэһээ бүридэдэг мэтээр ойлгодог байна. Жэшээнь, аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной правлениин хүдэлмэрилэгшэд магазинуудай хүдэлмэри шалгаад, манда оронгүй гэртээ бусадаг. Бусамсаараа манда элдэб саарһа эльгээдэг. Тиигэжэ үнэтэ сагаа гээжэ байнхаар Советэй гүйсэдкомдо ороод, дутагдалнуудаа байра дээрэнь усадхахаяа лана гээшэб. Медицинын хүдэлмэрилэгшэдшье баһал иимэрхүүгээр хандадаг. Худалдаа наймаанай, соёлой, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй сельскэ Советтэй хамта нэгэ түсэбөөр ажалаа ябуулдаг болоо һаань, ажалшадай эрилтэ хангалга нилээд һайжаруулха һэн гэжэ һананаб гэбэ.

«Манай ажалда гурбан цех бии. Тэрэнэй нэгэниинь соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри болоно» гэжэ Белоруссиһаа ерэһэн түлөөлэгшэ Бүхэроссин зүблөөн дээрэ хэлээ гээд аймсоведэй соёлой таһагые даагша нүхэр В. Самсонов үгэеэ эхилбэ. Аймаг доторхи эгээн гээгдэнги участогнай—соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри болоно. Клубай хүдэлмэриин формонь һайншье һаа, харин удханьбирагүй. Соёлой хүдэлмэри хүтэлбэрилгэдэ нютагай Советүүд халуун анхарал хандуулнагүй. Энэ асуудал сессинүүд дээрэ табигдадаг, теэд шиидхэбэриин дүүргэлтые шалгадаггүй, тодорхой туһаламжа үзүүлдэггүй. Бидэнэй үнгэргэһэн семинарнуудта саг үргэлжын комиссинуудай нэгэшье түлөөлэгшын хабаадаагүй ушар соёлой хүдэлмэридэ нютагай засагай зургаанuудай ямараар хандадаг, туһалдаг байһыень элеэр гэршэлнэ бшуу. Ажахы бүхэндэ комсомолой, профсоюзай болон бусад ниитын эмхинүүд бии. Тэдэнь ниитэ-агитационно хүдэлмэриин түсэб табихадаа, клуб, библиотекэтэй зүбшэдэггүй.

Кадрнуудай асуудал шиидхэнгүйгөөр хүдэлмэреэ эрид һайжаруулжа шадахагүйбди. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, сомоной Советүүдэй туһаламжаар лэ соёлой таһаг энэ асуудал шиидхэхэ ёһотой. Тиигээл һаа, хүнгэн ажал, хүбхэгэр мүнгэ бэдэрээд ябагшадые клубай хүдэлмэридэ урихаяа болихобди.

Советэй гүйсэдкомой үдэр бүриин хүдэлмэридэ ушардаг бэрхэшээлнүүд тушаа Калиновкын сельскэ Советэй түрүүлэгшэ И. Е. Иванов хэлэбэ. Клубай, һургуулиин, медицинын эмхи зургаануудые үбэлэй һаранuудта хүдэлхөөр бэлдэхэдээ, барилгын материалнуудые оложо ядадагбди. Энэ талаар аймсоведэй зүгһөө сельскэ Совет бүхэндэ тусхай лимит үгэдэг болоо һаань һайн байгаа. Клубтаа 120 кубометр түлеэ ойдо арай гэжэ, бэлдээд, тэрэнээ асаржа ядашообди. Колхоз машина үгэнэгүй. Нютагай Совет өөрын машинатай байха зэргэтэй гээл һананаб. Сэрэгэй албанһаа бусажа ерэһэн хүбүүдтэ материальна туһаламжа үзүүлдэг болоо һаамнай, тэдэнэр город ошонгүй, нютагтаа үлэдэг болохо һэн ха. Энэ асуудалые нютагай Советүүд шиидхэдэг болог лэ.

Ууралаар дулаасуулагдадаг, олон квартиратай томо гэрнүүдые эмхи зургаануул хамтаараа баридаг болохо, һуурин тосхон соогуурхи үйлсэ, булангуудай харгынуудые заһабарилха, харууһалха асуудалнуудта сельскэ Советүүд анхаралаа багаар хандуулна гээд суглаан дээрэ шүүмжэлэгдээ. Һуурин тосхон бүхэнэйнгөө харгы замые муугаар харууһалдаг, гуримтай болгодоггүй байһанайнгаа түлөө нэгэшье колхоз, совхоз яла түлөөгүй. Энэ бидэнэй бэелүүлхэ уялга бэшэ, харин харгы зам ашаглаха эмхи зургаануудай хэрэг гэһэн шалтаг баридаг гэһэн шүүмжэлэл гараа.

Ариг сэбэрые сахилгын үдэр һуурин тосхон бүхэндэ һарадаа нэгэ дахин үнгэргэдэг болохо гэһэн дурадхал ороо. Энээниие суглаанда хабаадагшад булта дэмжээ.

Партиин XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха зорилгоор Хонхолын сельскэ Советэй хараалһан хэмжээнүүдые суглаанда хабаадагшад бүхы талаарнь хэлсэжэ үзөөд, аймагай нютагай бүхы Советүүд энээнэй үндэһөөр өөһэдынгөө хүдэлмэри шэнэдхэн һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалжа, сесси дээрээ баталха гэжэ хэлсэгдээ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

—⊙—

Соли Дандаровна Зодбоева Сэлэнгын аймагай Ноёхоной дунда һургуулида 26-хи жэлээ багшална. Энэ үе соо нүхэр Зодбоева залуу үетэнние эрдэм номдо һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө хандажа, һайн үрэ дүнгүүдые туйлана. Ябажа байгаа һуралсалай жэлэй эхинһээ нэгэдэхи класста шэнэ программаар заана. РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Д. Зодбоева.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

—⊙—

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ХЭЗЭЭ УСАДХАГДАХА ДУТАГДАЛНУУД БЭ?

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хони малайнгаа тоо толгойгоор аймаг дотороо эгээл томо ажахынуудай нэгэн болоно. Мал ажалда үнэн зүрхэнһөө дуратай хүнүүд эндэ хүдэлдэг. Тэдэнэй тоодо ленинскэ комсомолой XVI съездын делегат Ольга Сангадиева, колхозой түрүү хонишод Батор Эрдынеев, Санжи Эмедеева, мал адуулагшад Санжи Тугутов, СССР-эй Верховно Советэй депутат байһан Бальжима Очировна Бальжинова, партиин гэшүүн һаалишан Маргарита Базарова болон бусад ороно. Колхозой хонишод, малшад хаража, адуулжа байһан малаа гарзалуулангүй ондо оруулхын тула хамаг шадалаа гаргана.

Мэнэ һаяхан тус колхозой Харууһанай отарын хонишодтой уулзажа, тэдэнэй ажал хүдэлмэреэрнь һонирхогдоо.

Харууһан һууринһаа холо бэшэ газарта ахалагша хонишон Батор Эрдынеевэй отара оршодог юм.

Тэрэнэй отарынхид үнгэрэгшэ үбэл зуун эхэ хонин бүриһөө 96 хурьга абаһан, тиихэдэ хонин бүриһөө 3,75 килограмм нооһо хайшалаа. Нооһо хайшалалгаар түсэбөө 114 процент дүүргэһэн болоно. Эндэ Б. Эрдынеевтэй сугтаа комсомолшууд Екатерина Очирова, Чимит-Ханда Раднаева гэгшэд ажалладаг.

— Хэр зэргээр ажаллажа, ажаһуужа байнабта?—гэжэ асуухадам, гүүртые даагша Б. Эрдынеев иигэжэ харюусаа һэн.

— Хониднай тобир тарган. Үбһэ тэжээлээршье дутамаггүйбди. Зүгөөр бидэнние соёл гэгээрэлэй, ажаһуудалаймнай эрилтын талаар тон мууса хангана. Автолавкашье иишэ хэзээ заяанай харагданагүй. Эд бараа, сай, дабһаяа худалдажа абахын түлөө колхозой түб ошохо баатай болонобди. Теэд Харууһан хүрэжэ ерэхэдэмнай, магазиниинь ходо суургатай байдаг. Магазиндань худалдан абаха юумэн ехэ хомор. Мүн байдаг гэрнүүднай хүйтэн. Пеэшэнүүдынь хэмхэрэн унажа эхилэнхэй.

Манай отараһаа холо бэшэ газарта коммунис ажалай ударник С. А. Эмедеевагай отара оршодог юм. Байдаг гэрнүүдынь шэнэбтэршье һаа, «шоныи хүлдэмэ» хүйтэн, пеэшэниинь утаа уняа хаяна. Гадна зайн гал оруулһаниинь, лампочкануудынь носоногүй. Автолавка үнинэй үзэгдэхээ болинхой.

Иимэрхүү байдал бусадшье отаранууд дээрэ дайралдана. Энэ колхозой түб һуурин—Баян голһоо 12 модоной зайда Б. Э. Ринчиновэй гүүртэ оршодог. Бадма Эрхитуевич өөрынгөө һамган Розатой ажалладаг юм. Тэдэнэр 150 толгой буруу харууһална. Тэдэнэрынь барандаа шахуу хүсэ шадалаар һайн, тобир тарган.

Ветеринарна врач Бато Базаровтай энэ гүүртэдэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, Б. Ринчинов бурууудтаа үбһэ үгэжэ байба.

— Мүнөөдэр гансаараа үлөөд байнам. Розамни Баян гол врачта. бага басагаяа абаашажа ошоо. Гурбан үдэрэй урда Үрэжэлдэ медсестрагаар хүдэлдэг С. Понхониевада үхибүүмнай үбшэлөө гэжэ дуулгаһамнай ерээгүй. Баһа тиишэ магазинда ошожо ерэхэ баатай болохомнай. Хилээмэмнайшье дууһаа,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Үнэхөөрөөшье Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлени бэ партийна организаци малшадые үбэлэй үедэ гүйсэд һайнаар хангалгада анхаралаа хандуулнагүй. Малшадые хангаха талаар тусхай хэмжээ ябуулганууд парткомой зублөөн, сомоной Советэй сесси дээрэ баталан абтагдаагүй байна. Холын отара, гүүртэнүүд дээрэ ажаллажа байһан малшадай дунда элидхэл, хөөрэлдөөн хэгдэнэгүй, киноошье харуулагданагүй.

— Малшадые эд бараагаар, эдеэ хоолоор юундэ мууса ханганабта?—гэжэ сельпогой түрүүлэгшэ Р. П. Цыреновһээ асуухада, иигэжэ харюусаба.

— Автолавкын шэнэ машинатайбди, теэд тэрээндэмнай һууха жолоошон үгы. Колхозой правленидэ нэгэтэ бэшэ хандаабди, зүгөөр юуншье бүтэжэ үгэнэгүй.

Энэ асуудал шиидхэхэнь тиимэшье хүндэ бэшэл даа, колхозой парткомой секретарь Б. Б. Ринчинов, колхозой түрүүлэгшэ Л. Б. Раднаев, сельпогой түрүүлэгшэ А. П. Цыренов гэгшэд хоорондоо үгэеэ ойлгосолдоногүйл ха.

Малаа гарзалуулангүй, тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө малшадай эсэшэ сусашагүй оролдожо байхадань, тэдэнэй эрилтые гүйсэд хангахаяа колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй оролдодоггүйнь гайхалтай. Теэд эдэмнай хэзээ усадхагдаха дутагдалнууд гээшэб?

Г. БАДМАЕВ.

ҺУРАГШАДАЙ ЖУРАМАЙ СЭГНЭЛТЭНҮҮД

1970 оной декабриин 31-дэ СССР-эй гэгээрэлэй министр М. А. Прокофьев «Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин һурагшадай журамые сэгнэхэ тухай инструкци» баталһан юм. «Инструкциин» бэшэг эндэ толилогдобо.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин уставай ёһоор, табан тоото сэгнэлтын гурим иимэ болгогдоһон байгаа: «жэшээтэ һайн», «хангалтатай» ба «хангалтагүй». Һурагшадай журамые I—III (IV) классуудай багша, IV—X (XI) классуудай хүтэлбэрилэгшэ сэгнэхэ ёһотой.

IV-X (XI) класста һурадагуудай журамые сэгнэхэдээ, тус классуудта заадаг багшанарай, һургуулиин ниитын эмхинүүлэй һанамжые хараадаа абаха шухала.

Журамые сэгнэхэ шэнэ гурим бии болгоһон ушар хадаа журам заршамаа бэхижүүлжэ һурагшадые өөһэдыень һургаха гэһэн шухала зорилготой.

Тиихэдээ һурагшадай журамые сэгнэхэ үедэ методическашье, педагогическашье талаараа тон зүб ёһо гурим баримталагдаха зэргэтэй гэһэн эрилтэ табигдана. Сэгнэлтэнүүд тон бодото байдалтай зохилдоһон, шабиин өөрынь лэ журамые тодорхойлон, социалис ажаһуудалай эрилтые сахом сахина гү гэжэ харуулха ёһотой.

«Һурагшадай сахиха дүримүүд» гээшэ соо хэлэгдэһэн гол уялгануудаа һурагша хэр сахинаб гэжэ харадаг ябадал журамые сэгнэхэ талаар шухала эрилтэ болоожо үгэхэ юм.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин устав дотор хоёр һайн сэгнэлтэ бии: «хангалтатай» ба «жэшээтэ һайн».

«Һурагшадай сахиха дүримүүдээр» хараалагдаһан гол эрилтэнүүдые дүүргэдэг, һургуулиингаа ниитын ажабайдалда болон олондо туһатай ажалда хабаадалсадаг һурагшадта «хангалтатай» гэһэн сэгнэлтэ табигдаха. Энэ сэгнэлтээр олонхи һурагшадай журам сэгнэгдэхэ болоно.

Иимэ сэгнэлтын табигдаһан ушар яаха аргагүй муу юумэн гэжэ харагдаха ёһогүй.

Тиихэдэ эгээл оролдосотойгоор һурадаг, классайнгаа, һургуулиингаа ниитын хэрэгтэ, олондо туһатай ажалда тон эдэбхитэйгээр хабаададаг, һургуулидаашье, гэртээшье, газаашье эрхимээр бэеэ абажа ябадаг, «Һурагшадай сахиха дүримые» хазагайралтагүй дүүргэдэг һурагшадта «жэшээтэ һайн» гэһэн сэгнэлтэ табигдаха. «Жэшээтэ һайн» гэһэн сэгнэлтэ бусад нүхэдтөө жэшээ харуулмаар журамтай һурагшадта табигдаха ёһотой юм.

«Һурагшадай сахиха дүримөөр» хараалагдаһан гол уялгаяа саг үргэлжэ дүүргэдэггүй, һургуулиингаа, багшанарайнгаа эрилтые бэелүүлдэггүй, һургуулидаашье, гэртээшье, ниитын газартаашье заршамгүй ябадал гаргадаг шабинарта «хангалтагүй» гэһэн сэгнэлтэ табигдаха юм. Зарим үедөө «хангалтагүй» гэһэн сэгнэлтэ хуули бусын түхэлтэй, ниитэ зондо харша ябадал гаргаһан һурагшадташье табигдажа болохо.

Журамай сэгнэлтэ һуралсалай четвертиин ба жэлэй дүнгөөр гаргагдадаг юм. Тэрэниие һурагшын тусхай дэбтэр соо табижа, түрэлхидтэнь дуулгаха хэрэгтэй. Багша (I—III классууд), классай хүтэлбэрилэгшэ (IV—X (XI) классууд), хэрэгтэй болоо һаань, һуралсалай долоон хоногой дүнгөөр һурагшын тусхай дэбтэр соо тэрэнэй журам тухай хуряангыгаар бэшэжэ болохо.

Һурагшын журамые муугаар сэгнэһэн сэгнэлтэ һургуулиин багшанарай зүблөөнэй шиидхэбэриин гараһан хойно табигдаха. Иимэ ушарта классай хүтэлбэрилэгшэд, I—III классуудай багшанар пионерэй, комсомолой эмхинүүдэй өөһэдыгөө хүтэлбэрилхын тула һурагшадай байгуулһан захиргаанай һанамжые хараадаа абажа, алишье талаһаань бодожо үзөөд, багшанарай зүблөөн дээрэ тэрэнээ хэлэхэ ёһотой.

Дүүргэхэеэ байһан (X гү, али XI) классуудай һурагшад журамаараа хангалтагүй сэгнэлтэтэй байбал, уставай 20-хи параграфай ёһоор, шалгалта бариха эрхэеэ хаһагдажа, юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин курс шагнаба гэһэн үнэмшэлгэ абаха. Хүдэлһэн газарһаа бараг һайн саарһа асараа һаа, гурбан жэлэй хугасаада дунда эрдэм олгодог аттестат абахын тула шалгалта барихадань болохо.

Тиихэдэ һургуули дүүргэхэ үды классуудта һуража байһан һурагшад журамаараа муу сэгнэлтэ абабал, удаадахи класста условноор оруулагдаха. Хэрбээ журамаараа дахин муу сэгнэлтэ абаа һаань, багшанарайнгаашье, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдэйшье үгые ходо дууладаггүй, журам заршам зорюута эбдэдэг байгаа һаань, тиимэшүүлые һургуулиһаань гаргаха гэһэн тогтоол багшанарай зүблөөн баталан абаха эрхэтэй.

Наймадахи классай һурагшад журамаараа «хангалтагүй» гэһэн сэгнэлтэ жэлэй дүнгөөр абаа һаа, журамай сэгнэлтэ тухай хүсэнэг соонь зохихо бэшэгтэйгээр найман классай эрдэм олгоһон гэршэлгэ абаха юм. Тиимэ һурагшадые юһэдэхи класста оруулха гү, али үгы гү гэһэн шиидхэбэри имагтал һургуулиин багшанарай зүблөөн дээрэ абтаха юм.

«Учительская газетын» январиин 5-най номерһоо).

АХА ДҮҮ СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

Офицер Та Ван Тхнеу—Урда Вьетнамай Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Герой. Тэрэнэй командалдаг сэрэгэй часть хэдэн зуугаад дайшалхы операцида хабаадалсаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Та Ван Тхнеу.

ВИА—ТАСС-ай фото.

Советскэ Союзда хүдэлдэг телефоной автомат олохон станцинууд Будапештын Белояннисай нэрэмжэтэ хэлхсэ холбооной техникэ бүтээдэг заводто хэгдэдэг юм. Энэ АТС-үүд ехэнхидээ хүдөө нютагуудта хэрэглэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус заводой хүдэлмэришэд Винце Дулл, Иожеф Мучи гэгшэд бүтээн гаргагдаһан продукциингаа шанар шалгана.

МТИ—ТАСС-ай фото.

ХАРЮУ ҮГЭХӨӨР БЭЛЭН

ХАНОЙ. (АПН-эй корр.). Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай, ДРВ-гэй правительствын хандалгада харюусан, эрхэ сүлөөтэ бэеэ даанхай байдалаа хамгаалхаар, эзэрхэг түримхэйшүүлэй ямаршье хорото ябуулгада хатуу харюу үгэхөөр эрид шиидэнги байһанаа республикын арад зон элирхэйлэн мэдүүлнэ. Бүхы хото, хүдөө нютагуудай һайн дурэнай отрядууд түрэл оронойнгоо огторгойе хамгаалжа байха юм.

Ханой хотодо дүтэ байдаг Майн нэгэнэй нэрэмжэтэ кооперативта үглөөгүүр эртэ ерээ һэмди. Таряашад поли дээрээ үни гаранхай, ажаллажа байгаа бэлэй. Ургасаяа хуряаһанайнгаа һүүлээр уданшьегүй кооперативнууд ерэхэ хабарайнгаа ургаса тарилгада бэлэдхэжэ байба.

Энэ ажахыда мүнөө үедэ гахайн фермэ баригдажа байгаа юм. Малшадай түрүүшын амжалтанууд тухай зоотехник Динь Тхи Ай хөөрэжэ үгэбэ. Үнгэрэгшэ жэл гүрэндөө 60 тонно мяха худалдаабди гэбэ. 18-тайхан нүхэд басагадтаяа хамта хубхай тала байһан газарта, эндэ хүдэлжэ эхилээ һэмди гэжэ Динь хөөрэбэ. Тиигээд манай кооперативнууд мал ажалаараа мүнөө омогорходог болонхой.

Хөөрэлдэжэ байтарнай, һуралсалай сошордолгото дохёо манай хөөрөөе таһална. Кооперативай правлениин байшангай хажууда, дулаан ороной баглагар томо модонууд доро һайн дуратанай взвод уданшьегүй сугларан жагсана. Һаял ажаллажа байһан басагад тэрэ жагсаалда зогсожо байба. Тэдэнэр патронташ бүһэлһэн, гартаа буунуудые бариһан.

Взводой командир Нгуен Тхи Нгует сэрэгшэ бүхэнэй зорилгые ойлгуулан хэлэжэ үгэбэ. Тэндэһээ тараһанайнгаа һүүлээр кооперативай нэгэ мастерской соо командиртай уулзаа һэмди.

— Американ империалистнууд манние ходо занажа байдаг, теэд тэдэнэй заналтаһаа айхагүйбди,—гээд Нгуен хөөрэбэ. Республикынгаа аша туһада ажалланабди. Эхэ орондомнай эсэргүү шэнэ хорото ябуулга дайсанай хэхэ болоо һаань, гартаа буу зэбсэг барижа, хатуу харюу үгэхөөр бэлэмди. Бидэнэр гансаарданги бэшэбди гээд мэдэгшэбди. Аха дүү совет арад, бусадшье социалис оронуудай арадууд—манай талада. Тэрэ дэмжэлгэнь эзэрхэг түримхэй дайсаниие эсэслэн илахадамнай манай хүсые, манай этигэлые улам бэхижүүлнэ.

В. НИКОЛЬСКИИ,
Б. ШУМЕЕВ.

МНР-тэхи БАЙРЫН ГЭРНҮҮДЭЙ БАРИЛГА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо Монгол орондо 300 гара мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд ашаглалгада үгтөө гэжэ МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ. Хэдэн мянгаад бүлэ болбосон шэнэ байрануудта нүүжэ ороо.

Монголой ниислэл хотын түхэл шэнжэнь шууд хубилна. Совет хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй туһаламжаар эндэ байрын хэдэн шэнэ кварталнууд бии болгогдоо. Мүнөө городой баруун хубида хоёр микрорайон баригдажа байна. Улаан-Баатарта шэнэ барилга хэхэ генеральна түсэбэй ёһоор, 1980 он хүрэтэр 2,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын хорёод район бариха.

100 МЯНГАН ТОННО БУЛАД

ПРАГА. (ТАСС). К. Готвальдын нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай булад хайлуулагшад үнгэрөөшэ жэлэй дүн гаргахадаа, КПЧ-гэй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үйлэдбэриин шэнэ, ехэ уялганuудые абаба. Эндэхи металлургнууд 1971 ондо гүрэнэй түсэбһөө гадуур 100.000 тонно булад хайлуулха гэжэ шиидэ. Комбинадай хайлуулһан буладай хамтын хэмжээн 2,9 миллион тонно болохо.

Эхилээшэ түсэбтэ табан жэлдэ комбинадай булад хайлуулагшад жэлэйнгээ гүйсэдхэлые гурбан миллиондо хүргэхэ һанаатай.

БСКСИТ ЕХЭЭР АБАДАГ БОЛОО

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Баконьско хадануудай уурхайнуудта хүдэлдэг горнягууд үнгэрһэн жэлдэ 2 миллион тонно боксит малтажа абаа. Алюмини болохо үнэтэ зүйл энэ жэлдэ бүри ехээр абаха гэжэ хараална.

АЖАЛАЙ ЭРШЭ УЛАМ ТҮРГЭДЭНЭ

БУХАРЕСТ. (ТАСС). «Түмэр хаалганууд» гэдэг гидроэнергетическэ ехэ барилгада зорюулан, Решицын заводойхид тон томо турбина бүтээбэ. Румын ханинартаа совет предприятинуудай үгэһэн чертёжой ёһоор тэдэ турбинанууд баригдаа. 178 мянган киловатт хүсэтэй тиимэ орёо агрегат түрүүшынхеэ бүтээгдэбэ.

Констанца городой саарһанай фабрикын хүдэлмэришэд мүн лэ амжалта туйлаа. Ашаглалгада оруулагдаһан шэнэ предприятинууд жэл бүри 5 мянган тонно саарһа, картон үйлэдбэрилэн гаргаха арга тус фабрикада олгоно.

БУЛАД ЖЭГҮҮРТЭНЭЙ ТУҺАЛАМЖААР...

Граждан авиациин Улаан-Үдын аэропортын вертолетчигууда планерко боложо байна. Пилодууд агаарай байдалтай, тэдэниие хангадаг техсоставай худалмэритэй, абаһан даабаритаа танилсана.

...Командир пилодуудайнгаа али замдаа һайн ябажа ерэхыень хүсэбэ. Авиатехник машинынгаа ниидэлгэдэ бэлэн болоһон тухай соносхоно. Һүүлэнь вертолет газарһаа авлихаһаар дэгдэн дээшээ, огторгой оодудхаба.

«Юрын лэ ниидэлгэнүүд болодог, ямаршье баатаршалга манай ажалда үгы юм» гэжэ бидэнтэй уулзаһан пилот бухэн хэлэнэ. Теэд баатаршалга үнэхөөрөө бодото хэрэг дээрэнь үгы гээшэ гү? «Ажабайдалда ходоодо баатаршалга гарадаг», гэжэ А. М. Горький хэлээ хамнай. Тиимэһээ эндэшье баатаршалга бии. Энэмнай ёһотой баатаршалгал даа!

Хойто зүгтэ, тайга соо нэгэ иимэ ушар болоһон юм. Практикада байһан студентэка—ерээдүйн геолог басаган заагдаһан маршрутда алдажа төөриишэ. Яаха бэлэй? Геологуудһаа аһабаар авиаторнуудта хандаа.

Командир В. Горячкинай экипаж 5 үдэрэй туршада үдхэн шэрэнги соогуур басагые бэдэрһэн байгаа. Эсэжэ сусашаһан басаганай 6-дахи үдэртөө талада гараад ябатарнь, вертолетчигууд тэрэниие хаража, дары туһаламжа үзүүлһэн юм.

— Элдэб газараар ниидэжэ сав болодог лэ даа,—гэжэ В. Горячкин хөөрэнэ.—Тусхай дааБарнаар нэгэтэ Узбекистан ниидэбэбди. Тэндэ үхан ехээр үерлөөд, хүдөө нютагуудта ажаһуугшадта ехэ гай аюул тохёолдоһон байгаа. Тиихэдэнь манай экипаж хэдэн зуугаад хони, арбаад тэмээ, хорёод мори гэхэ мэтэнүүдые аюулгүй газарта зөөжэ гаргаһан байнабди,—гэжэ тэрэ маанадта хөөрөө һэн.

Эдэ ушарнууд летчигуудай ёһотой ажалай баатаршалга харуулна. В. Горячкинай хүтэлбэрилдэг «МИ-4» вертолетдой экипаж коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй юм.

Вертолетчигуудта үгтэдэг санитарна даабари бүринше һаа, харюуцалгатай худалмэри мүн. Эндэ час, минута, секундашье үнэтэй гээшэ.

Хүн хабсагайшье хүлөө алдаа гү, гар, хүлөө хухараа гү, али хүндөөр үбшэлөө гү—ямаршье гэнтын аюулай тохёолдоо һаань, вертолетдоор ошоһон врач нэн түрүүн тэрэ хүндэ туһална, тэрэнэй ами наһые аршална бшуу. Агаарай булад далитаа шубуудые жолоодогшод хүнэй амиабарха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулдагынь элитэ, мэдээжэшье.

Вертолет—геологуудай үнэн хани нүхэр. Хүнэй ябахын аргагүй бүтүү бурғаг шэрэнги соо хүниие буулгахаһаа гадна, вертолетчигууд эдихэ хоол, элдэб түхеэрэлгэнүүдыень геологуудта зөөнэ, ашагта малтамалнуудые бэдэрэлсэнэ.

Тайгын гүн руу ангуушад, түймэр унтарагшад, һамар суглуулагшад болон бусад хүнүүд вертолетдуудай хүсөөр буулгагдана, кинофильмнүүдые абтана.

Гражданска авиациин Улаан-Үдын предприятиин пилодууд Г. Яцевич, А. Гуров, В. Доронин, тэдэнэртэ туһалдаг авиатехнигүүд П. Соболев, В. Полянский, П. Шадрин болон бусад аян замай гай, аюулда оронгүй, үндэр бүтээсэтэ ажалааран ходоодо шалгардаг байна. И. Солод ба Л. Мухин гэгшэдэй даадаг вертолетчигууд ниидэхэ сагаараа табан жэлэйнгээ түсэб сентябрь һарада дүүргэһэн юм. Тиихэтэйгээ хамта арбаад тонно галдаха ба тоһодоха материал алмаһан байна.

Эрхим авиаторнууд граждан авиациин Зүүн Сибириин управлениин Хүндэлэлэй самбарта, ажалай алдар солын дэбтэртэ бэшэгдэнхэй, партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн ажалай вахтада бата ар жагсанхай ябана.

П. КАЗАРИНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Ми-2» вертолёдой пилот Г. Яцевич; авиатехник В. Полянский ниидэхынгээ урда тэрэ вертолёдоо шалгажа байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

НЭГЭН АДЛИ ХАРАА БОДОЛ

БЕРЛИН. (ТАСС). ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич гэгшэд СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихт, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф гэгшэдтэй январиин 11-дэ уулзажа хөөрэлдөө гэжэ Польшын хүтэлбэрилэгшэдэй Берлин ерэһэн тухайда АДН агентствын тараалһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

СЕПГ ПОРП хоёрые, тэрэшэлэн аха дүү хоёр ороной арадуудые холбожо байдаг бүхы талын харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһаниие хөөрэлдөө хэхэ зуураа, сэдьхэлээ хананғаар хоёр тала тэмдэглэбэ. Политическэ, экономическэ, научно-техническэ, соёлой талаар харилсаа холбоогоо ходо бэхижүүлхэ гэжэ эрид шиидэнги байһанаа нэгэн һаналаар хоёр тала мэдүүлбэ.

СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондо, ПНР ба ФРГ-гэй хоорондо баталагдаһан договорнуудай айхабтар шухала удха шанартай байһаниие уулзалтада хабаадагшад тэмдэглэбэ.

Баруун Европын компартинуудай түлөөлэгшэдэй конференци

ЛОНДОН. (ТАСС). Баруун Европодохи оронуудай компартинуудай түлөөлэгшэдэй конференци Лондондо нээгдэбэ. Австри, Бельги, Великобритани, Греци, Дани, Ирланди Испани, Итали, Нидерланда, Норвеги, Финлянди, Франци, ФРГ, Швейцари ба Швеци гэжэ 15 ороной коммунис ба худалмэришэдэй партинуудай түлөөлэгшэд тэрэ конференцидэ хабаадалсана.

Монополинуудай эзэрхэгэ эсэргүүгээр коммунис партинуудай зүйлтэ тэмсэлэй стратеги ба тактикые конференци зүбшэн хэлсэхэ.

Эзэрхэг түримхэйшүүлэй һанаашалга буруу һурэхэ

КАИР. (ТАСС). Асьютда (Дээдэ Египет) олон зоной митинг болоо, ОАР-эй Президент Анвар Садат үгэ хэлэбэ. Дутын Зүүн зүгтэхи ардалдаата асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ гэжэ ОАР хойшоодоошье оролдоно гэжэ президент тэмдэглэбэ. «Тиигэбэшье ОАР болбол өөрынгөө хуулита эрхэнүүдһээ арсахагүй юм» гэжэ Анвар Садат хэлэһэн байна.

Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү үнэн зүйтэй тэмсэлдэнь Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада дипломатическа, экономическэ ба сэрэгэй дэмжэлгэ үзүүлдэгэйнь түлөө гүнзэгы баяр баясхаланһаа Советскэ Союзда Анвар Садат элирхэйлэн мэдүүлбэ.

ХИЛЫН Саанаһаа РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

МОЖ-ой КОНФЕРЕНЦИ ДҮҮРЭБЭ

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын ниислэл хотодо болоһон Журналистнуудай уласхоорондын эмхиин (МОЖ) VII конгресс худалмэреэ дүүргэбэ.

Монголой «Үнэн» газетэдэ, «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Юрий Жуковта, түрмэдэ һуужа байгаа, Урда Африкын түрүү үзэлтэй журналист Гован Мбекидэ МОЖ-ой лауреадуудай дипломууд конгрессэй түгэсхэлэй сессиин дээрэ барюулагдаба.

МОЖ-ой президентээр Жан-Морис Эрман (Франци) дахин һунгагдаба. Вице-президентнүүдээр СССР-эй, Кубын, КНДР-эй, Перуэй, МНР-эй, Чилиин, Урда Вьетнамай ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд һунгагдаһан байна.

Иржи Кубка (Чехословаки) МОЖ-ой генеральна секретаряар дахин һунгагдаба.

Кубын делегациин дурадхалаар Эрнесто Гевариин дурасхаал хүндэлһэн мэдүүлгэ конгресс һайшаан баталба.

Коммунистка Анджела Дэвисые хамгаалхые уряалһан хандалга конгрессэй хабаадагшад гаргаба.

Азиин, Дутын Зүүн зүгэй, Африкын, Латинэ Америкын ба Европын демократическа журналистнуудай зорилгонуудай тухай резолюци конгресс нэгэн дуугаар баталба.

Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын арадуудай тэмсэл дэмжэһэн резолюци тэрэшэлэн абтаба.

ХОРОТО ЗОРИЛГОТОЙ АЯНШАЛГА

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай оборонын министр М. Лэйрд гэгшын Урда Вьетнам, Тайланда ошолгые дайн сэрэг улам һужэрөөлгын урда тээхи шатань гэжэ олон эмхидхэгшэд сэгнэһэн байна. Сайгонной засаг, Тайландын түлөөлэгшэдтэй хэдэн удаа зүблөө үнгэргэхэ зуураа, дайн сэрэгые вьетнамчилхадай программа бэелүүлхэдэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень «союзнигуудаа» Лэйрд дахин баалһан байгаа.

Хабсалдаг мэдээсэлнүүдэ дээрэһээ болоход үзэхэдэ, «Камбоджодохи дайнай ябасын һуларалда» хооралдоонэй үедэ анхарал ехээр хандуулагдаһан байба. Тэндэхи байдалые бүри нягтаар хаража үзэхын, тэндэхи Пномпениин засагаархидта хэрэгтэй болохо туһаламжа мэдэжэ абахын тулада Лэйрд болбол штабуудай начальнигуудай комитедэй түрүүлэгшэ адмирал Мурер гэгшые Камбоджодо эльгээбэ.

Сайгонной түшэ хоёр мянган сэрэг үнгэрэгшэ неделидэ Камбоджо худар хаягдаад, мүнөө үедэ бухэдөө 10,5 мянган сэрэгшүүдэһээ Камбоджодо байһа юм. Урда Вьетнамай сэрэгүүд Камбоджодо шэнэ доботолго хэхэеэ мүнөө үедэ түхеэржэ байнхай гэжэ «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ.

Урда Вьетнамдахи байдалые «баһаг һайн» гэжэ нааргуура хэлэшье һаа, США-гай оборонын министр Вашингтондоо бусахадаа Зүүн урдахи Азидахи американ сэрэгүүдые түргэнөөр үсөөрүүлжэ болохогүй гэжэ президентдэ хэлэхэ һанаатай гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

Орон соохи байдалын шахардуу зандаа

БЕЙРУТ. (ТАСС). Иорданида шахардуу шангa байдал һүүлэй үедэ бии болоһые зүбшэн хэлсэхэ Иорданиин парламентын онсо сесси Амманда эхилээ. Январиин 12-то зарлагдаба гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Иорданиин ниислэл хотодо правительствэнэ сэрэгүүдэй ба Палестинын эсэргүүсэгшэдэй сэрэгүүдэй хоорондо тулалдаанууд боложо, хүн талаһаа алуулһан хүнүүд бии.

Городой зарим харгынуудта партизанууд минэ габижа, баррикадануудые бодхооно гэжэ Иорданиин сэрэгэй тушаал мэдүүлбэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). Иорданидахи тулалдаае зогсооһо оролдолгодоо гаргахыень уряалжа, араб гүрэнүүдэй бүхы толгойлогшонорто Палестинын сулөөлхын түлөө тэмсэгшэ эмхиин ЦК-гай түрүүлэгшэ Ясир Арафат хандаба гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

КАИР. (ТАСС). Иорданидахи байдал гурэмшүүлхэ талаар араб гүрэнүүдэй дээдэ комитедэй түрүүлэгшэ Б. Ладхам гэгшэ Каирһаа Лондон Ниидэжэ гараба. Медицинскэ шалгалта Англида гаража байһан Иорданиин король Хусейн гэгшэтэй Иорданидахи байдал гүримшүүлхэ аргануудай тухай тэрэ хүн хөөрэлдэхэ юм.

Арадай түйлалтанудые хамгаалха!

ЛА-ПАС. (ТАСС). Хуан Хосе Торресэй правительствые дэмжэһэн ажалшадай һүртэ жагсаал Боливиин ниислэл хотодо болобо. Энэ орон соохи правительствые унагааха гэжэ хархисуудай һэдэлгэ гаргаһантай дашарамдуулан тэрэ жагсаал үнгэргэгдэһэн байба. Хэдэн офицернүүд январиин 11-нэй һүни Ла-Пасай гарнизоной зарим частинуудые буһалгаанда тухиржа, бодхоожо шадаһан байба. Теэд арад зоной эрид шангa харюу тэрээндэнь үгэһэнэй ашаар тэрэ хорото һэдэлгэнь талалдуулагдаа һэн.

Жагсаал хэһэн зон президентын ордоной дэргэдэ митинг хэжэ, заһанин капиталай мүнгөөр тэжээгдэн байдаг фашис бишыхан бүлэг сэрэгэйхидэй хорото ябуулгые митингдэ хабаадагшад эрид шангаар буруушааба. Энэ орон соохи американ монополинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха эрилтэ ажалшад тэрэшэлэн табиһан байба.

Президент Торрес митингдэ хабаадагшадта хандажа үгэ хэлэхэ зуураа, буһалгаае таһалдуулгада мүн национальна талаараа бээ даанхай байдалтай Боливиин болоходнь тэдэнэй дүүргэһэн үүргэ тэсгаар тэмдэглэбэ. Ажалшадай түлөөлэгшэдые правительствэдэ оруулха тухай асуудал хаража үзэхэбди гэжэ президент хэлэбэ.

ЛА-ПАС. (ТАСС). Боливиин правительствэдэ үнэн сэхэ сэрэгүүдэй буһалгаа татаһан бүлэг сэрэгшүүдые дарижа үргэлжэлнэ. Буруу һүрэһэн буһалгаанда хабаадагша зуугаад хүн арестовалагдахай.

Сэрэгэй һургуулиин начальник болзор байһан полковник Уго Бансер, промышленностиин, худалдаа наймаанай ба туризмын министр урдань байһан полковник Эдмундо Валенсиа гэгшэд буһалгаашадые толгойлон, гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэлгэ гаргаба гэжэ хуулита засагаархид мэдүүлбэ.

Бансер—Парагвайн посольстводо хоргодожо, Валенсиа — Кочабамба хотодо арестовалагдаа гэжэ дуулдана. Хархис бусадшье офицернүүд Ла-Пасата байдаг харин посольствонуудта хоргодожо байха юм.

Гадаадынье, дотоодынье дайсадһаа Боливиие хамгаалха худалдан бүрил үргэдэнэ. Дайсадтай тэмсэхэ отрядуудые байгуулха гэжэ уряалһан политическа партинуудай, профсоюзуудай коммюнике эндэхи радиогоор ходо дамжуулагдана.

Боливидахи байдал

ПАРИЖ. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспондент Ла-Пасһаа мэдээсэхэнэй ёһоор, Боливиин правительствэдэ эсэргүү буһалгаан январиин 11-нэй һүни татаха гэжэ һэдэлһэн үгэсэгшэд январиин 11-нэй үглөөгүүр правительствэнэ сэрэгүүдтэ бээ тушааба.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Боливиин дотоодой хэрэгүүдэй министерствын эзэнтэй дашарамдуулан толилһон коммюнике дотор «баруунай этэгээдүүдэй хорото ябуулгаһаа революциие хамгаалха» гэжэ хүдэлмэришэд, студентнүүд, бүхы зон уряалагдана.

Хорото этэгээдүүдэй үгэсэлгые хэнэй толгойлһон тухай правительственна мэдээсэлгэ дотор хэлэгдээшэгүй һаа, зүгөөр, буһалгаа түлөөлэгшэдэй тоодо сэрэгэй һургуулиин начальник байһан Уго Бансер Суарес оролсоно аа гү гэжэ туһайгаар гэжэ АП-гэй корреспондент дамжуулна.

ХОДОДОО МАГТААЛТАЙ

Николай Иванович Пантелеев сэрэгэй албанһаа бусажа ерэһээр гурбан жэл болошобо. Тэрэ армида алба хэжэ байхадаа дайшалха болон политическэ һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа һэн. Мүн спортоор һонирходог бэлэй. Сэрэгшын нэрэ хүндын значогууд тэрэнэй энгэр шэмэглэн гоёогоо. Эрхимээр алба хэһэнэйнгээ түлөө Николай командованиин зүгһөө грамотануудаар нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байна.

Сэрэгэй албанһаа табигдажа, түрэл нютагаа бусаһанайнгаа һүүлээр тэрэ хэдэн хоног амараад, райпотребсоюзда жолоошоноор худалмэрилжэ эхэлбэ. «ГАЗ-51» туһэлэй хуушан машина тэрээндэ даалгаһан үгөө һэн. Машинаа ородсотой һайнаар заһабарилаад, Улаан-Үдэ хүрэтэр элдэб ашаа Бэшүүр болон бэшэшье тосхонуудта зөөдэг болобо. Тэрэнэй жолоододог машина ходоодо сэбэр, һайнаршье заһабарилагдаһан байдаг.

— Машинадашье энэрхы һайнаар хандаха хэрэгтэй юм. Сэрэгэй болзор соонь техническэ харууһалга хээд байбал, хэзээдэшье, юушье нашье оhохоёо «арсаха, эрхэхэгүй» ходоодо улыам хурдан замда байха»,—гэжэ Николай хөөрэнэ.

Техникэдэ гамтайгаар хандаад, жолоошоной мэргэжэлдэ үнэн зүрхэнһөө дурлаад байгаа һаа, хэзээдэшье һаанаһан газартаа хүреед ерэхэш. Николай Иванович Пантелеев үдэрэйнгөө даабари 130—180 процентээр дүүргэдэг байна. Мүнөө тэрэ коммунис ажалай ударниин болонхой. Мүн тэрэ нютагайнгаа нютгийн хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Г. АШИРОВ.

ШАЛГАЛТА ЭХИЛБЭ

Үбэлэй шалгалтын үе эхилжэ, студентнэрэй халуун хаһа эхилэнхэй. Мүнөө зачедууд захаһаа үгтэжэ, һургашад туха сүлөөгүйхэн ном һударaa үзэжэ байнхай.

Технологуудай 3-дахи курсын студентнэр хашаэлдэн һайн ябасатайгаар, 100 процент успеваемостьтайгаар сессиеэ үнгэргэбэ.

Группын һургашад «Нэгэн бултанайнгаа түлөө, бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө» гэһэн уряал доро шалгалтада бэлэдэһэн мэдээжэ.

Студентнэр Галя Шагдырова, Женя Ермолина гэгшэд туһамаршье һайн нүхэд юм. Тэдээндэ ямаршье сагта, ямаршье асуудалаар хандаа һаа, тэдэнэр хратаараа, нүхэдэйнгөө ойлгожо абахаар заажа, хэлэжэ үгэдэг юм. Курсые даадаг багша Л. А. Шмыгина мүн лэ бултанда туһалжа, ойлгоогүй юумэнь тайлбарилжа үгэдэг заншалтай. Тиигэжэ хамтадаа оролдоһон хүсөөр технологуудаймнай 3-дахи курсын һургашад шалгалтаа һайнаар үгэбэ гэшэе.

Мүн нэгэдэхи курсархин шалгалтадаа бэлдэжэ, хаба шалгалтаа номоо үзэжэ, оролдоно. Үдэртөө тэдээнэй һарууд, ужам уншалгын зал соо, үдэшэндөө хамтынгаа байрада тусгаар суралдэнһэн таһаг соогоо суралжа, шалон оһхон мэргэжэлээ һайнаар шүдалые оролдон, түрүүшэнээ хүлбэ дуhaна.

Б. ЛЕВ.

Улаан-Үдын индустриальна техникумэй багша.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаhанда: Тимлюйн цементын заводой коллектив шэнэ хандалга-бэшэг. Республикын хүдөө нютагуудһаа абтаһан тобшо мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна организациин секретарь» гэһэн Б. Аюровай статья. «Хүжарай галнууд» гэжэ Л. Тапхаевай очерк. Түрэл нютаг доторхи.

Гурбадахи хуудаhанда: «Советскэ арадай манлайда» гэһэн Л. Слепневай статья. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дурбэдэхи хуудаhанда: «Эндэ Сухэ-Баатар худэлһэн юм» гэһэн корреспонденци. Нютаг нютагһаа һонин.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА. УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА: 12.00—«Бидэнэр Кронштадтhаабди» гэһэн уран hайханай фильм. 13.40—концерт. 14 часhаа 17.45 минута хүрэтэр Москвaһaa дамжуулга. 14.00—орон доторхи hонин. 14.15—Москвагай залуушуулай хүгжэмэй фестиваль. 15.15—«Хүбүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга». 15.45—уран hөөр«Өлүүр үдэрэ хатаргашадай дуула СССР-эй түрүү бүхэн ээлжээгэй түлөө эхилhэн мурысөөн харуулагдаха. 16.35—«Спортын фильмүүдэй фестиваль дун» гэhэн дамжуулга. 17.15—Олон миллион зоной ленинскэ университет. НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. 17.55-hаа 21 час хүрэтэр Москвaһaa дамжуулга. 17.55—«Ородой үбэлэй искусствын фестиваль» гэhэн дамжуулга. **УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА:** 21.00—телепанорама. 21.20—«Арад зон. Эрдэм. Техника» гэhэн дамжуулга. 21.50—«Знание» гэhэн тележурнал. 22.30 минутаhаа 24 час хүрэтэр Москвaһaa дамжуулга. 22.30—Орон доторхи hонин. 22.45—«1970 оной Гүрэнэй шангай лауреадууд» гэhэн дамжуулга. 23.30—«Олон миллион зоной ленинскэ университет» гэhэн ээлжээтэ дамжуулга.

НЭРЭГҮЙ НЭХЫТЫН БУЛАД БААТАР ТЭРЭНЭЙ ХӨӨ ХАРА ХҮЛЭГ ХОЁР ТУХАЙ

Үльгэр

Эртын эртэ, урдын урда сагта Тарбагата гэжэ нютагай эхиндэ нэгэ залуу хүбүүн нүхэн шулуунда байрлаһан гэхэ. Энэ хүбүүн болбол түрэһэн түрэлөө, гараһан гарбалаа мэдэхэгүй, нэрэ солошьегүй, унаха моригүй, хада уула зайжа агнажа, ан гүрөөл баряжа, ами хоолоёо тэжээдэг байгаа.

Хожомоо Нэрэгүй Нэхытэ гэжэ нэрлэгдэдэг болоо. Нэгэтэ хада хангилые дүүлижэ ябахадаа харан гэхэдэнь ойн ойтирог соо ори гансa айлай гэрһээ бор-бор утаан гаража байба. Эндэш хүнүүд бии гэжэ баярлаад яаралтай ошожо гэртэ орохдонь, гэрэй эзэн Дархан-Аюша Дари хүгшэнтэйгөө Шарүү гэжэ ганцa басагатай иимэ айл ажаһуудаг байба. Дархан-Аюша ехэ хүхюун зантай, хөөрүү сэхүү, зугаадаа халаад байхадаа, мини үг гарбал асари тэнгэридэ юм гэжэ хэлэдэг байгаа.

Нэрэгүй Нэхытэ хүбүүн Дархан-Аюшында байрладаг, гэр гэхи болодог, Шарүү басагантай наадалдаг, нүхэдэг болоо. Ой тайга зайжа улаагана, һамар түүдэг, шандага, туулайда урьха занга табидаг байба.

Нэгэтэ тулишэ бэлдэжэ гэжэ нэрһанай борбоосгой түүжэ ябатараа Шарүү басаган долёобор хургандаа шортэ оруулаад, уй-хай болобо. Тиихэдэнь Нэхытэ хүбүүн ехэ һанаагаа зобожо, Шарүүгай гарыень татажа абаад, долёобор хургыень доложо хүхэжэ, шортэйыень абажа хаяха зуураа, Шарүүе шаб гэтэр таалаад абаба. Тиихэдэнь басаган зүг татабашье һаа, Нэхытые урин һөөргөө хаража энеэбхилээд, «хурганайн шортэйһэн абтааһайт» гэжэ хэлэһэн гэхэ.

Саашадаа эдэ хоёр залуушуул үнэн зүрхэнһөө бэе бэедээ дурлалсажа, Шарүүгай эхэ эсэгэ хоёрһоо хуби заяанай юрөөл абаад, инаг дуранай ёһоор гэрлэжэ һууба. Иигэжэ Нэхытэ Шарүү хоёр айл болоод, нэн түрүүн орохо гэртэй, унаха моритой болохо гэжэ Нэхытэ хүбүүн бодоод, Шарүү һамгантаяа ойдо гаража гэрэй модо отолбо, шэнэһэнэй холтоһо хуулаба. Хожомынь Дархан-Аюша хадамайнгаа борогшо гүү хулдажа, отолһон модоо шэрэжэ, Таргагатын голдо—урдань байрладаг нүхэн шулуунай үбэртэ бууһан.

Тэдэнэр талдаа һэмтэй бэрхэнүүн (тулга) татажа, хажуугааринь хана байгуулаад, холтоһоор хушажа оройлоод, гал гуламта тулеэ дээрэнь тооно (нүхэ) гаргажа, хоёр гэр бараад, Нэхытэтэй ба Дархан-Аюшатан гэжэ хоёр айл ажаһуудаг болоһон гэхэ.

Удаашье болоогүй Нэхытэтэн хүбүүтэй болобо. Хүбүүниинь тэрэшэн гараһан сагһаа хойшо түрэлхөө мэдэдэг, аржагар сагаануул шүдэтэй, үдэр бүри үндэр, һара бүри һарнагар, һүбэлгэн ухаатай, түбэн зүйһэн юумэнһээ һүүдэжэ, айхагүй, айхабтар ехэ хүсэтэй болоо. Далан хүнэй дааашагүй номо һаадаг үргэлжэд хада хангил зайдаг, хүнэй дааха буга унагаагаад, тэдэнээ үргэлжэд гэртээ асаржархидаг болоо. Аба эжы хоёрынь хүбүүнһөө Булад-Баатар гэжэ нэрэ үгөө. Булад-Баатар хүбүүн ехэ эсэгэ хоёртоо энхэргэн али бүхы хэрэгтэнь туһалдаг, зан абари һайтай, ядаһан түлиһан хүнүүдтэшье туһа хүргэхэ гэжэ оролдодог байгаа.

Булад-Баатарай, бүр багадаа Ганга мүрэниие зубшажа, сагаһа агнажа ябахадань нэгэ бишыхан хүбүүн үнаһай эрьеэдэ наадажа һуутараа унаһа уняашо. Тиихэдэнь Булад-Баатар хойноһоонь уһа руу ороод, үнаһаа шэнгэжэ ябаһан хүбүүе барижа абаад, бусажа ябахадань, урдаһаань тэмэ гэгшын сурхай амаа ангар ангар гүүлэжэ ерээд, хүбүүдые залгижархиба. Булад-Баатар сурхайн досоо байбашье, «Шиг! Соло мууга сурхай бидэниие бушуу түргэн таби, үгы бол, шамаиe эдэ дороо алахаб» гэжэ хахарган абаһан. Сурхай сожоошье татааргүй саашаа харайна. Тиихэдэнь Булад-Баатар сухалдажа, унаха зүрхыень тайраад, хабһыень хүү хүнги хайе алаад, хабһынь хүү хүнги сабшаажа сурхайн досооһоо байгабаб. Үнаһаа гарахадань, үһааьтай эрьедэ Дархан-Аюша һуужа байба. Зай, хүбүүд! Хайшан гэжэ тэндэ ороод гарабат гэжэ асуухадань Булад-Баатар иигэжэ харюусаба:

— Энэ хүбүүнэй уһанда унаштаһань би хойноһоонь орожо, тэмэнай оёорһоо гаргажа ябатарни томо гэгшын сурхай бидэниие залгижархёо. Би тиихэдэнь сурхайн уушхи зүрхыень таһар удар татажа алаад, хабһыень соо сабшажа гараад ерэбэ гээшэбди. Энэниие дуулаад байхадаа, Дархан-Аюша нагасань Булад-Баатар хүбүүе иигэжэ магтаба:—Бэрхэш! Би шинии нагаһаа абаарынь шадаһан гэхэ зуураа, ши, минии үг гарбалһаа таһаржа, асари тэнгэриһээ тээргэһэн баатар байһан юм.

Энэниие дуулаад байхадаа, Булад-Баатар бүри ехээр хүхижэ, хайшан гэхэ юм, тэнгэридэ гаража, нагасынгаа үг гарбалые мэдэхэ гэжэ бодол ерэжэ досоо түрэһэн гэхэ. Һүүлдэнь Булад-Баатар хайшаа ябаха уталһуу һургаар отолоод, Дархан-Аюша нагасынгаа боодог бороого гүү хүлэжэ, һургаагаа тээгэд ябатарнь, бороошо гүүн хүхэнхэн унага гаргажархиба. Хөө хара унага гараһанһаа гараһаар һүр хаража бодоод, хайша хайшаа харайжа шодон бүхэлгэн гэжэ дээрэ гарһаар гэһэнһээ һүүлээр гүйжэ арилшаба. Булад-Баатар тэрэнһээ хойшо тэрэ хүлэг тала дайдаар тангаршажа ябаһан унагаа һүүлдэжэ бараад, бүһөөргөө хазаарлажа унаад, гэртээ гүйлгэжэ ерэбэ.

Зай! Энэ манай Булад-Баатарай бодото хүлэг түрэбэ гэлсэжэ Нэхытэтэн ба Дархан-Аюшатан баярлаад, унагыень Булад-Баатарай хөө хара хүлэг гэжэ нэрлэбэ.

Нэгэтэ Булад-Баатар хөө харала хүлэгээ, түлэгэдэ ошобо. Ойто оролжо, орбонтойнь хэдэн хурай хөөһөөр хүһэндөө һэгэдэжэ шадаад, бусажа ябатарнь ашаанай ехэһөө гү, али ямаршье шалтагаанһаа моринииь тэр дундуураа таһараад хүүрэ хүлэг хүлгэ үр эрьеэжэ шабаа. Булад-Баатар иимэ ушарһаа гайхаад, мориниинь тэр дундуураа таһараад хүүрэ хүлгэ үр эрьеэжэ шабаа. Булад-Баатар айһан шадалаараа хайрһа хаха бэе барижа асараад, шугыһаа бургааhа отолоод асараад, хөө хара хүлгэ үр эрьеэжэ шабаа. Хөө харайн хоёр хахад бэе барижа асараад, шугыһаа бургааһа отолоод асараад, хоёр хахад бэеынь шэрэжэ хуу хаб байса нойтон бургааһаар удэжэрхибэ. Тиигэжэ гэртээ ерэжэ, хөө хара хүлэгөө хүдөө ногоондо табиһанай хойно, хүхэн үбэһэнһөө боложо, бүри хурдан, түргэн хүлэг хүрэжэ, буутэн гэшээр хүхэн хүрхиба. Хэдэн үдэр унтаһанаар шэдэнгэн байдалтай бэхиниинь сошоһон тэбдэһэн янзатай хэхэжэ, бэхэнь тэлгэгдэнэ, нойрһоонь Һэрэгээд:—хөө хара хүлэгэйшни хабинай хабһараһаа модон ургашоод,

бэлшээриһээ хүлэгшни газаа ерээд турьяжа нарьежа, шамаяа һэргээжэ байна гэбэ. Булад-Баатар хараһадань, мориной таһаргаад бэе уяһан бургааhанай шэнэ үрэһэн модон ургашоод байба. Саашадаа адагһан хараад байхадань, хөө хара хүлэгэй хабһанай забһараарнь ургаһан модон үдэр бүри үндэр болоһоор тэнгэри тулажа, хүлэг моринн ябаха шадаха газарта байба.

Булад-Баатар бэеэ белдэжэ, бэбэеэ шангадхажа, хэдэн хүнэй даашагүй хэтэрхэй хүрсэ сарбаа һүхэ саб байса һүйбадаад, мориндоо ургаһан модо дамжаха, тэнгэридэ гарахаар мордобо.

Тэнгэридэ тээ хүрөөгүй ябахадань, олон түмэн мүшэд ялбас гэлэн инигэшэ тинишэ хинидэжэ байхадань, Булад-Баатар һарбаһаар гараһаа одо мүшэ оноор абажа модонһоо шалбүүлжэ үлэгэжэ, үлэгэжэ ябана. Нэгэтэ доошоо харан гэхэдэнь, мориной ургаһан модон айхабтар гоёор яларжа байба. Тиигэжэ байтараа һанаһан газартаа хүрэбэ. Тэнгэри тулашаһан модоной үзүүр тэбйиһээн сабшажа нүхэ гаргаад, гулдиржа тэнгэридэ гараһан байна.

Тэндэ һониншье юумэн үгы. Асари тэнгэриинхид абари зан мүүтай. Халтад гэбэл хатуурхадаг, хадаад дадаг байба. Тиихэдэ Лоо гэжэ айхабтар томо, хирэ хирэ бохир үрэ ябагүй хүн шоной эхэ дэлиириинхэн хүһэн хүнэй хахиргадаг, хүһэн гаран, дужэгэнэдэг, һүүлээ шарбажэ, гал дүлэ сасаруулдаг. Заха хамараһаа уһа асадаг һэн. Тиигээд түйдэгээр—иимэ амитан байба.

Тэнгэриин байдалаар һонирхоогүй Булад-Баатар удаашье болонгүй, уйдажа, орон нютагаа һанажа, гарзатаа бууха гэжэ бодоод, мориноо буулган ерээд, бэеэ үргэтэн хэндэ ошохоодонь мориниинь ябашаһан байба. Һүүлдэнь хүбүүлэн Булад-Баатар үхэрэй нойтон арһаар ута гэгшын аргамжа мушхажа, нэгэ үзүүрынь тэнгэридэ бүхөөр байлгаад, аргамжа дамжан, бууха эхилбэ. Тиигээд ябатарнь, аргамжань гэдэргэ түүр дууһаад, Булад-Баатар газарай гэгшын хоорондо шагдаасан хоёрой хоорондо шагталагдашоод болоо. Удаһандаа гэхэ түрэ бусаhан дахин таһалжа болоод, Булад-Баатарай инишэ тиишээ хиидэжэ, тэнгэриин зүгһөө харахадань, хүрэжэ байба. Тиигээд ябатарнь, тэнгэриинхид Булад-Баатар тоонодоор аргамжыень таһараад, Булад-Баатар газар тэнгэриин хоёр хоорондо шагталагдашоод болоо.

Хайшан гэжэ энэ намагһаа гараха бэлэй, дүтэ тойрон айлай байбал ошожо, хүрэ асараад бээ малгажа гаргаха болобо гүү гэжэ һанан байтарань, гэнтэ—эдэй суралһанын хахархан онгойж табижа сүхэ байгаа. Тэрэ гурикха шоно тала дайда заажа ябатараа эмнэлгэ зали залгиһаар гаража бүрилэ. Булад-Баатар шоныу түүхэжэ ябахада шангаар хашхаржархиха, шоно ехээр сошоод гэдэргээ сухарин харайхадаа, намаг соохоо Булад-Баатарые һүгэ татан гаргажа хаяад, аргамжа таһа хазажа, һүүр гэрээшэгүй гүйжэ ябашоо.

Тиигэжэ тэнгэриһээ бууһан Булад-Баатар амар мэндэ аба эжыдээ бусажа ерэһэн юм гэлсэдэг.

Д. МУНКОЕВ.

ХРОНИКО

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр А. А. Сидорнной ондоо худалмэридэ орохо болоһонтойнь дашарамдуулан, Бурядай АССР-эй Верховно судэй гэшүүнэй, уголовно хэрэгүүдэй талаар судебна коллегиин түрүүлэгшын үлгэлэлэ тэрэниие сулөөлбэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР ● Н-03317. Заказ № 855.